

Nyugat-magyarországi Egyetem
Geoinformatikai Kar

A nők helyzete a Keleti kultúrákban

SZAKDOLGOZAT

Konzulens:

Prof. Dr. Mészáros József
egyetemi tanár, tanszékvezető

Készítette:

Bándi Fanni Zsóka
Nappali tagozat
Igazgatásszervező szak
ingatlan-nyilvántartói szakirány

Székesfehérvár

2014

NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEM, GEOINFORMATIKAI KAR

8000 Székesfehérvár, Pirosalma u. 1-3. ☒ 8002 Székesfehérvár, Pf. 52.

☎ +36 22 516 520 Fax: +36 22 516 521 <http://www.geo.info.hu>

XXX TANSZÉK

Nappali Tagozat

Igazgatásszervező szak

ingatlan-nyilvántartói szakirány

Szkd. száma:

Bándi Fanni Zsóka

szakdolgozati feladata

A szakdolgozat témája: **A nők helyzete a Keleti kultúrákban**

1.
2.
3.

Beadandó munkarészek:

A szakdolgozat beadási határideje: 2014. május 26.

Tanszéki konzulens: Prof. Dr. Mészáros József
egyetemi tanár, tanszékvezető

Külső konzulens:

Székesfehérvár, 2014.

tanszékvezető

dékán

NYILATKOZAT

Alulírott **Bándi Fanni Zsóka** (neptun kód: XXXXXXXXXX) jelen nyilatkozat aláírásával kijelentem, hogy **A nők helyzete a Keleti kultúrákban** című

szakdolgozat

(a továbbiakban: dolgozat) **önálló munkám**, a dolgozat készítése során betartottam a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. szabályait, valamint az egyetem által előírt, a dolgozat készítésére vonatkozó szabályokat, különösen a hivatkozások és idézések tekintetében¹.

Kijelentem továbbá, hogy a dolgozat készítése során az önálló munka kitétel tekintetében a konzulenszt illetve a feladatot kiadó oktatót **nem tévesztettem meg.**

Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben bizonyítható, hogy a dolgozatot **nem magam készítettem**, vagy a dolgozattal kapcsolatban szerzői jogsértés ténye merül fel, a Nyugat-Magyarországi Egyetem **megtagadja a dolgozat befogadását és ellenem fegyelmi eljárást indíthat.**

A dolgozat befogadásának megtagadása és a fegyelmi eljárás indítása nem érinti a szerzői jogsértés miatti egyéb (polgári jogi, szabálysértési jogi, büntetőjogi) jogkövetkezményeket.

Székesfehérvár, 2014. május 6.

.....

Hallgató

¹ 1999. évi LXXVI. tv. 34. § (1) A mű részletét - az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven - a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével bárki idézheti.

36. § (1) Nyilvánosan tartott előadások és más hasonló művek részletei, valamint politikai beszédek tájékoztatás céljára - a cél által indokolt terjedelemben - szabadon felhasználhatók. Ilyen felhasználás esetén a forrást - a szerző nevével együtt - fel kell tüntetni, hacsak ez lehetetlennek nem bizonyul.

Tartalomjegyzék:

1. Bevezetés	
2. A nők történeti áttekintés	2
2.1. Nő Az őskorban	3
2.1.1. Az őskori nő feladatai	3
2.1.2. A nő mint istenség	3
2.1.3. Matriarchális társadalmak jelenünkben	4
2.1.3.1. A Mosuo nők	4
2.1.3.2. A Minang asszonyok	5
2.1.3.3. A Khász Nők	5
2.2. Nő az ókorban	6
2.2.1. A Görög nők	7
2.2.1.1. Hetérák	8
2.2.1.2. A Milétoszi lányok esete	9
2.2.1.3. A Spártai nő	9
2.2.2. A Római nők	10
2.2.2.1. Vesta Szüzek	11
2.3. A Vallás és a nő	12
2.4. Nő a középkorban	14
2.4.1. Nők a középkori kereszténységben	14
2.4.2. Nők sorsa feleségként	15
2.4.3. A kolostori élet	16
2.4.4. A nő mint a család összetartója	16
2.4.5. Nő az újjászületés időszakában	17
2.4.6. Boszorkányperek	17
2.4.7. A nő ébredésének időszaka	18
2.4.8. A Francia forradalom kirobbantói	19
2.4.9. Asszonyok az ipar forradalom idején, munkavállalás	20
2.4.10. A nők Viktória királynő idejében	21
2.4.11. A nők kiállnak jogaikért	21
2.5. Nők az újkorban-szavazati jog	22
2.6. Nők a világban	22
3. Kína	25
3.1. Az ősi Kína	25
3.2. Az Ókori nő Kínában	26
3.2.1. Nő a Taoista és a Konfucianista eszmék befolyása alatt	26
3.2.2. Lányból – Feleség	27
3.2.3. Hagyományos viseletek	27
3.2.4. Lótusz lábak	28
3.2.5. Buddhizmus	29
3.2.6. Az elismert császárné	30
3.2.7. A mai nő helyzete Kínában	30

4. India	32
4.1. Nők helyzete a Hinduizmusban	32
4.1.1. Kasztrendszerek a Hinduizmusban	33
4.1.2. Hindu házasság	33
4.1.3. Sati	34
4.1.4. Hindu istenségek	35
4.1.5. Hagyományos viselet, a Szári	35
4.2. Nő az Iszlámban	36
4.2.1. Lánygyermek és a Korár	36
4.2.2. Korán a házasságról	37
4.2.1.1. Házassági szerződés	38
4.2.1.2. Többnejűség	39
4.2.1.3. Muta	39
4.2.1.4. Istibdá	40
4.2.1.5. Öröklés	40
4.2.3. A nők korlátjai	40
4.2.4. Ruházkodás	41
4.2.5. Sminkelés, Ékszerek, Testfestés	43
4.2.5.1. Bindi	44
4.2.5.2. Henna	44
4.2.6. Kámaszútra	45
4.2.7. Indiai nők helyzete a jelenben	45
5. Japán	47
5.1. A japán nők őskora	47
5.2. Ókori japán nő	49
5.3. Sógunátus kora és a nő	49
5.4. Edo korszak	50
5.4.1. Jigaki	51
5.4.2. Kunoicsik	51
5.4.3. Művészetek	51
5.4.4. Gésa	52
5.4.5. Oktatás	53
5.5. Japán modern kor	54
5.5.1. Japán női nyelv	54
5.5.2. A japán nők helyzete az oktatásba	55
5.5.3. Nők a politikában	55
5.5.4. Japán nők munkavállalása	55
5.5.4.1. Hosstesek és Hostok	56
5.5.5. A nő helyzete a családon belül	57
6. Összegzés	58
7. Irodalomjegyzék	59
8. Mellékletek	60

Bevezetés

Dolgozatom témaválasztása lehet, hogy rendhagyó, de személyes érintettségem abban áll, hogy eltökélt szándékom, hogy egyszer eljussak Japánba, és ha lehetőségem lenne rá, akkor ott is dolgozhassak.

Már nagyon régóta érdekel a keleti kultúra, így nem volt kérdés, hogy a szakdolgozatomnak milyen témát választok, - és mivel én is „nőből” vagyok ez adott volt.

Dolgozatomban megpróbálom bemutatni a nők helyzetét különböző szinteken, így érintem a vallásból, a történelmi adottságokból, a kialakult szokásokból eredő különbségeket, összehasonlítva azokat jelenben és múltban. Mindezt úgy teszem, hogy objektív maradjak.

Sok olyan érdekes és számomra eddig ismeretlen, szokatlan, néha meghökkentő ismeretre tettem szert a dolgozatom megírásához szükséges kutató munkám során, mely rámutat a nők kultúránkenti megítélésére, társadalmak közti különbségekre. Olyan szokások, nem kimondott, vagy leírt magatartási előírások vannak az általam bemutatott kultúrákban, melyek egyik helyen elvárt magatartási forma, míg egy másik társadalmi kultúrába nem állják meg helyüket. Vajon miért? Mi az oka annak, hogy valamely társadalomban egy nő rátermettségével, fogékonyságával, ötletességével elismerésre tesz szert, míg egy másik társadalomban fenti tulajdonságokat nem tolerálják. Miért és hogyan alakult ki, hogy egy kultúrában (esetlegesen elszigetelt területen) vagy akár egy népcsoportnál mi az elvárt és megkövetelt viselkedési forma, és azok mi módon alakultak ki. Milyen írt vagy íratlan szabályok szerint működnek.

Tudom témaválasztásom hatalmas területet ölel fel, annak feldolgozása nagy feladat. Elemzéseim során olyan ismereteket szereztem melyek a társadalmak és kultúrák közti hasonlóságokra és ellentétek okaira is választ ad.

Jelen társadalmunkban is fontos a nő szerepe, a munkában, a családban, sőt egyre nagyobb szerepet kapnak a politika színterén is.

Dolgozatom első részében témám történelmi hátterét kívánom bemutatni az őskori nő feladataitól a jelen korig, miközben fenti megfogalmazott kérdésekre keresem a választ. Második részében rátérek a dolgozatom címében foglalt keleti kultúrára Kínára. Kínában a nők helyzetét a történelmi korokban végbemenő változások szerint fogom boncolgatni. Másodikként a közel-keleti kultúrák közül az Indiai nők életébe végbement változásokat veszem nagyító alá a Korán szempontjából. Harmadik és egyben utolsó kultúráként a Japán nők helyzetét fogom elemezni. Minden társadalom saját a

történelem során kialakult kultúrával rendelkezik, ez határozza adott életközösség mindennapjait ezért indokoltnak tekintem tisztázni a kultúra fogalmát. A Magyar értelmező szótár szerint a kultúra:

„Az emberiség által létrehozott anyagi és szellemi értékek összessége. A művelődésnek valamely területe, illetve valamely korszaknak, valamely népnél való megnyilvánulása.”²

² Magyar Értelmező Kéziszótár, 2003, Akadémia

2. A nők történeti áttekintése

1. 1. Nők az Őskorban

Őskor I.e. ...-I. e. 4000 időszakra becslik a tudósok.

Az őskort a történelem tudomány az emberiség történetének első és egyben leghosszabb korszakaként tartja számon. Kezdetének az első emberelődök megjelenését tekintik. Az őskorral kapcsolatos legfontosabb tudományágak a paleontológia az őslénytan és az archeológia a régészet.³

Ezen tudományok évszázados munkájának köszönhetően tudunk ma bepillantást nyerni az ősközösségek mindennapaiba. A kutatások bebizonyították, hogy akkoriban a nők fontos részét képezték az akkori társadalomnak.

1.1.1. Az őskori nők feladatai

A nők feladatai közé tartozott az élelemgyűjtés mellett a ruházkészítés (állatbőrből és bélből készült sodort cérna segítségével), az edénykészítés, melyet először gyümölcsök kemény héjából, későbbi időkben agyagból készítettek. Valószínűsíthető, hogy ezen időkben fedezték fel a nők a kosárfonást is, a mindennapi munkáik során.

Gondoskodtak a kisebb méretű házasított állatokról és feltételezhető, hogy ők voltak, aki észrevették, hogy a magvak földbe kerülés után kikelnek. Ezen tevékenységeik miatt ezekben az időszakban a nőt nem lehetett alárendelt helyzetbe kényszeríteni, hiszen a gyűjtögetés a vadászat, bizonytalan zsákmányszerzéssel szemben biztos élelmiszerhez való jutást biztosított.

A gyűjtögetésbe a sokféle bogyó és termés mellett beletartoztak természetesen a különböző bogarak és rovarok beszerzése is. Az őskor asszonyai nagyon keményen dolgoztak napkeltétől napnyugtáig, és többségük a harminc éves kort sem élte meg. [Endrei Judit, 2003.]

1.1.2. A Nő mint istenség

A női test ábrázolásának legrégebbi és egyben legismertebb tárgyai a Vénusz szobrocskák. Közülük is a leghíresebb a Willendorfi Vénusz melyet alkotója mészkőből készített el. A különböző méretű, de hasonló idomokkal megáldott szobrocskák alakjaiból a tudósok azon következtetéseket vonták le, hogy telt idomokat, a szívóságot a termékenységet sugárzó erős testalkatot találták a legvonzóbbnak az őskori férfiak.

³ Őskor, <http://hu.wikipedia.org/wiki/%C5%90skor>

Időközben - a letelepedések időszakában - a nő szerepe az anyaság révén még fontosabbá vált. Ekkortájt még nem ismerték fel a kapcsolatot a nemi együttlét és a gyermekszületés között, ezért a nőknek varázserőt tulajdonítottak, ebből alakulhatott ki az Ósanya mint istennő imádása. Az Ósanya tiszteletéből pedig kialakult az anyajogú társadalom, a matriarchátus. [Endrei Judit, 2003.]

1.1.3. Matriarchális társadalmak jelenünkben

A 19. században Dr. David Livingstone⁴ skót misszionárius Dél-Afrikáról írott munkájában említ meg egy néger törzset a Zambezi folyó mentén, akikre, mikor rábukkant, a nők éppen a tanácsban ültek. A kutató kifaggatta őket mindennapjaikról, szokásaikról. Megtudta, hogy a közös tulajdon nőágon öröklődik, hogy a házasulandó férfinak a maga falujából át kell költöznie a felesége falujába, és köteles felesége anyjának élete végéig biztosítani a tüzelőt. Válás esetében a gyerekek az anyánál maradnak, ellenben a nő tartozik férje élelméről gondoskodni.

Az akkori világban hatalmas felfedezés volt viszont ma már tudjuk, hogy jelenünkben is léteznek nőközpontú társadalmak. (Mosuo, Khászi, Minang) Mindhárom matriarchátus törzs közös jellemzője, hogy a vagyon és a társadalmi pozíció anyáról lányára öröklődik, a nők kedvükre választhatnak és cserélhetnek párt, valamint, hogy a férfiakkal konszenzusra törekednek.

1.1.3.1. A Mosuo nők

A mosuo nők Kína dél-keleti részén Jünnan tartományban élnek. Egy háztartásban általában három generációnyi nő és gyermek él együtt. Kultúrájuk a tibetiekhez hasonló így mindennapjaikat a béke és szabadság uralja. A férfiak egy külön házban várják, hogy a nő

1. ábra: Mosuo nők

választhasson közülük, majd közösen átmennek a lány házához és onnantól a közösség

⁴ Dr. László Ágnes, Az európai nők története, <http://agnesdlaszlo.wordpress.com/2010/07/13/a-nok-tortenete-tanulmany-3/>, 2010

1.ábra: <http://www.thenewstribes.com/2012/03/02/chinas-mosuo-tribe-where-women-rule/>

egy párnak tekinti őket. A született gyermekek édesanyjuk nevét viszik tovább és az ő nevelése alatt nőnek fel, az apák csak látogatják gyermekeiket. Mivel a mosuo törzs tagjai nem élnek házasságban a férfiaknak több nővel is lehet kapcsolatuk életük során.⁵ Mosuo nők az 1. ábrán hagyományos viseletben láthatóak.

1.1.3.2. A Minang asszonyok

A Minangok pontosabban a minangkabau törzs az indonéziai Szumátra szigetén élő törzs, a matrialista közösségben élők között is a legnagyobb illetve a legstabilabb. Össznépességük becslések szerint nyolc millió fő.

1.1. ábra: Minangkabau esküvő viselet

A népcsoport szokásaira szinte ugyan azon szabályok vonatkoznak mint a többi nőközpontú társadalomra, ugyanakkor a minang törzs nagy figyelmet fordít a fiúgyermekek oktatására. A fiúk hét-tíz éves koruk között elhagyják az anyai házat és imaházakban vagy különféle vallási központokban élnek. Az oktatásuknak köszönhetően a minangi férfiak tudásuk és műveltségük miatt kiemelkednek társaik közül és igen népszerűek szerte Indonéziában.⁶

1.1.3.3. A Khászi nők

A Khászi népcsoport indiában, Baglades Meghalaya valamint a szomszédos Assam sylhet tartományában élő törzsek. Egy sylhet tartományba betelepült etnikum hozta létre. Mai lélekszámuk meghaladja az egy millió főt. A generációk nőközpontú klánokra tagolódik, amelynek élén a dédnagymama az anyaméh áll.

A házastársak itt együtt egy háztartásban élnek és válásra is van lehetőség. Az is megeshet, hogy a fiatal feleség „kívülről” talál magának férjet, ilyen esetekben a párnak el kell hagynia a falut. A khászik között is anyai ágon öröklődik a vagyon, azonban itt a legkisebb lány viszi tovább az örökséget.

A férfiak házasság előtt anyjukhoz, házasság után pedig feleségükhöz tartoznak. A nők jelentős szerepnek örvendenek, de a család névleges irányítója mégis a legidősebb

⁵http://www.femina.hu/terasz/3_hely_a_vilagon_ahol_nok_parancsolnak_a_ferfiaknak_nincs_szavuk

⁶http://www.femina.hu/terasz/3_hely_a_vilagon_ahol_nok_parancsolnak_a_ferfiaknak_nincs_szavuk
1.1. ábra: http://en.wikipedia.org/wiki/Minangkabau_people

nő férfi testvére. A khászi népcsoportban élők külön gazdaságot vezetnek, kereskednek életszínvonaluk minősége meghaladja a környező településeket.⁷

1.2. Nők az ókorban

Az ókor az emberiség történelmének az írásbeliség megjelenésétől Id.e 476-ig a Nyugatrómai Birodalom bukásáig tartó korszaka. A civilizáció gyökereit a mai Irak területére helyezik a tudósok. A fejlődés bekövetkezésével a törzsi háborúk elmaradásával, a letelepedések, az ipar megjelenésének és a városok kialakulásával a nő elvesztette a személyéhez fűződő misztikus jelentőségét. Megszületik a racionális gondolkodáson alapuló tett.

Az időszakban nem csak a nők, de a női istenségek is hátrányos helyzetbe kerültek., a társadalom rétegződésével a férfi írástudók saját felfogásuk szerint írták a történelmet.

Általánosságban azt mondhatjuk, hogy a nők a család kereti közé szorultak. Napjaikat szövással, fonással, a háztartás rendben tartásával és a gyermekek nevelésével töltötték.

A nők apjuk vagy férjük gyámsága alatt éltek. A Közel-Keleten és a Földközi-tenger vidékén a családfő joga volt eladni, akár megölni – gyermekét, vagy házasság törésén ért feleségét. A feleség minden értelemben a férj tulajdona volt, ez magyarázza, hogy a házasságtörő nő mellett, a feleségét megerőszakoló férfit is szigorúan büntették.

Ennek ellenér természetesen az női nevek is szerepelnek az ókori történelem nagyjai között.

1.2. ábra Görög nő peplos viseletben

Példának okáért ott van Kleopátra Egyiptom királynője, Szemiramisz, az asszír birodalom királynője, kinek legendás függőkertje bekerült a világ hét csodája közé,

⁷ Kovács Adrienn: 3 hely a világon, ahol nők parancsolnak, http://www.femina.hu/terasz/3_hely_a_vilagon_ahol_nok_parancsolnak_a_ferfiaknak_nincs_szavuk, 1.2.ábra: <http://www.paintingsoncanvas.net/print-1534-1592125/female-figure-wearing-peplos-greek-giclee-print/>

valamint a korban élt és alkotott Szapphó, kit a történelemben az első női költőként tartanak számon. [Endrei Judit, 2003.]

1.2.1. A Görög nők

Bár manapság Görögországról mindenkinek a demokrácia jut eszébe azonban az ókorban ez közel sem volt igaz, különösen a nők szempontjából. A család élén az iskolázott férj állt.

A nő élete végéig apja, annak férfi rokona vagy férje gyámsága alatt élt, nem rendelkezett önmagával.

A gyám a nő házasságát is felbonthatta, ha az nem tetszett neki, illetve már nem szolgálta érdekeit. Az asszonyok életét, magaviseletét szigorú törvények szabályozták. A görögök a nőket nem részesítették oktatásban, csak a háziasszonyi feladatokra, gyereknevelés, szövésre-fonásra a háztartási feladatok elvégzésére készítették fel őket. Nem játszhattak színdarabban, a női szerepeket fiatal fiúszínészek alakították a darabokban. Tiltották, hogy sötétedés után a nők az utcára lépjenek, és ezt külön erre a célra rendszeresített hivatalnokok ellenőrizték. A görög nő tulajdonképpen rabszolga volt. [Endrei Judit, 2003.]

Fontos megemlíteni, azonban, hogy az ókori görögök jogilag monogámiában éltek. A férfiaknak csak egyetlen feleségük volt, a jogok és kötelezettségek csak egy nőre hárultak, és a tőle született gyermeket tekintették csak törvényes utódoknak. A házasságkötés gazdasági szerződés volt a két család között. A családban fiúörökös nem születése esetén a lány köteles volt az apa legközelebbi férfi rokonához hozzámenni, nehogy a vagyon más nemzetségre szálljon. Egyes feltételezések szerint szintén, a vagyon elaprózódása, a sok törvényes gyerek szülessen ellen tartott a görög férfi ágyast.

Ez nem azt jelenti, hogy nem becsülték a nőket. Mindenhol találunk különös tisztelettel övezett női istenségeket. Az ókorból fennmaradt irodalmi lírák is azt örökítették meg, hogy a családi tűzhely körül gyakran a nők szava döntött. A válást az I. századtól már a nő is kezdeményezhette.⁸

A nőket kizárták a férfiak ünnepeiből, ezért lettek hát saját ünnepeik, mint például a Theszmophoria, ahová a férfiak nem tehették be a lábukat vagy, az olimpiai játékok női megfelelőjeként, az olimpiához hasonlóan négyévente megtartották a héraiakat.

⁸A család az ókorban, <http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/életmodtortenet-oskor-es-okor/a-csalad-az-okorban/hazassag-az-okorban>

Ezeket a játékokat sem látogathattak a férfiak, a nők pedig különböző futóversenyeken vehettek részt. A fennmaradt írásokban fellelhetőek azonban olyan források is ahol a sportversenyeken férfiak és nők mérhették össze az erejüket. Az egyik történetek szerint egy Atalanté nevű királylány birkózásban több férfit legyőzve lett bajnok.⁹

Fontos megemlíteni, hogy e korban sok férfi például Püthagorasz és Szókratész és Platón is nagy figyelemmel hallgatta az okos nők szavait. Ilyen nő volt például Agnodiszé akit a világ első nőgyógyászáként tartanak számon. [Endrei Judit, 2003.]

1.2.1.1. Hetérák

A házastársaknak lakomákon nem illett részt venniük, a hölgytársaságot a hetérák biztosították.(1.2.ábra) Ezeket a hölgyeket külön iskolákban oktatták táncolni, énekelni,

1.3. ábra Hetéra

zenélni, szellemesen csevegni. Testi és szellemi műveltség, a tehetség, az elmés csevegés képessége, az ő esetükben nem volt illetlenség, hiszen ezzel kellemesebbé tették az időtöltést. Egy-egy különösen szép és tehetséges hetéra hírnévre, megbecsülésre és komolyabb rangra is szert tehetett, de kevesebbre méltatták őket, mint az otthon tartott asszonyokat. Bár a hetérák szerepe kiemelkedő volt a görög férfi a tiszta szerelmet csak két férfi közt tudta elképzelni az ókorban. A városi asszonyok helyzetével

ellentétben állt a görög falusi parasztasszonyok helyzete. Ők részt vettek a földeken folyó munkákban, de teendőik nagy része azonban nekik is a ház körül volt.¹⁰

⁹ Olimpia akkor, <http://feszek.pte.hu/ujsag.php?tipus=cikk&cikk=2205&rovat=794&szam=74&evfolyam=11>, 2008

¹⁰ Férfiak és nők viszonya, társadalmi helyzete az ókorban, <http://tudasbazis.sulinet.hu/hu/tarsadalomtudomanyok/tortenelem/életmodtörténet-oskor-es-okor/a-csalad-az-okorban/ferfiak-es-nok-viszonya-tarsadalmi-helyzete-az-okorban>
1.3 ábra: <http://hellashirek.blogspot.hu/2014/02/heterak-avagy-az-antik-hellas-es.html>

1.2.1.2. Milétoszi lányok esete

Természetesen ebben a korban is lázadtak a nők korlátaikkal szemben. A leghíresebb eset mely megtörténtek látszik (a görög Amazon legendákkal szemben) a milétosi lányok esete. Az esetet többek között Plutarkosz, a kor krónikása is lejegyezte a jövőkor számára.

Történt ugyanis, hogy Milosban (mai Görögország területe) a lányok elleneztek a férjhezmenést, mert tudták, milyen sors vár a görög feleségre. Titkos ligát alapítottak és esküvel fogadták meg, hogy nem mennek férjhez, ha pedig kényszerítenék őket, öngyilkosságot követnek el. A fogadalmat a lányok betartották egyre többen vetettek véget életüknek. A hatóság semmit sem bírt tennie járvány ellen. Végül kihirdették, hogy a jövőben az öngyilkos leányokat levetkőztetik mezítelenre és testüket végighurcolják a városon, ki a temetőbe. A lányok ettől megrettentek és férjhez mentek.[Ráth-Végh István, 2010]

1.2.1.3. A Spártai nő

E korban talán Spárta volt az egyetlen városállam ahol beszélhetünk a két nem egyenjogúságáról. A gyerekek nemüktől függetlenül ugyanazt a nevelést kapták. A nők sosem kerültek a férj tulajdonába. A nők teljesítették anya a férfiak pedig katonai kötelességüket. Ezeken kívül semmi nem korlátozta szabadságukat. A házasságtörés nem számított bűnnek, hiszen a gyermek nem az apa tulajdona, hanem az államé. Ezt a vélekedést alá is támasztja Lükurgosz idejéből fennmaradt történet.

Történt, hogy egy Spártába széjjelnéző idegen megkérdezte: hogyan büntetik ott a házasságtörő asszonyt? A spártai polgár röviden felelt:

„ – Spártában nincs házasságtörő asszony.

– De mégis, ha lenne...

– Akkor arra ítélnék, hogy fizessen egy akkora bikát, amelyik képes inni a Taygetos tetejéről az Eurotas vízből.

– De hát hol található ekkora bika?

– És hol található Spártában házasságtörő asszony?”¹¹

Megállapíthatjuk, hogy Spártában tehát teljesen elfogadott volt a nők jogainak azonossága a férfival.

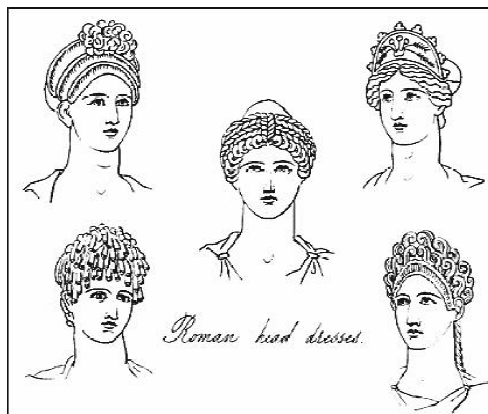
¹¹ Dr. László Ágnes, Az európai nők története, <http://agnesdlaszlo.wordpress.com/2010/07/13/a-nok-tortenete-tanulmany-3/>, 2010

1.2.2. A Római nők

A rómaiaknál egy férfi és egy nő - szerződés nélküli - házassági szándékkal történő egy évi együttélése jogilag házasságnak minősült. A férj felesége felett hatalmat szerzett. E korban ez volt a római házasságkötés legelterjedtebb formája. Csak abban az esetben tekintették ezt az együttélést házasságnak, ha a nő három egymást követő éjszakát nem töltött a családi otthonon kívül. A válást a nő is kezdeményezhette az I. századtól, illetve a férj halála esetén örökölt annak vagyonából.¹²

A római nők a római polgárok feleségei, ahogy a korban nevezték őket Matronák, viszonylagos szabadságban éltek. Járhattak színházba, fürdőkbe és mehettek vendégségbe. A Forumra való belépésüket tiltotta ugyan a szokásjog, és közéleti szereplésre nem számíthattak, de a asszonyokat nem zárták be női lakosztályokba (gynaeceumba) szabadon járhattak és a nyilvános helyeket is látogathatták. Otthon a feleség irányította a háztartás pénzügyeit, kézben tartotta mind a fiú mind a leány gyermekek nevelését, és véleményét is kifejthette.¹³

A két nem neveltetése sokban különbözött egymástól, de a szegényebb polgárok gyermekei fiúk-lányok hattól tizenegy éves korig vegyesen jártak a ludus-ba a ma elemi iskolához hasonlító iskolába. Itt közösen sajátították el a számolás, írás, olvasás alapjait. A lányokat természetesen Rómában is a családjában, a gondos feleség szerepére készítették föl. A szegényebb családokban a nevelés otthon folyt, a jómódú családok leányai pedig háztartójuktól tanultak. A nők képzésénél hangsúlyos volt az irodalmi és a zenei műveltség megszerzése.¹⁴

1.4. ábra Római női hajviseletek

¹² Földi András, A római család jogi rendje, http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_romai_csalad_jogi_rendje/

¹³ Matronák,

http://www.romaikor.hu/romai_elet/a_romai_nok/a_nok_helyzete_a_csaszarkori_romaban/cikk/matronak

¹⁴ Nevelés az ókori Rómában (Kr. e. VIII- Kr. u. V. sz.), <http://magyar-irodalom.elte.hu/nevelestortenet/02.03.html>

1.4.ábra: <http://www.vidamrikkancs.com/tudomany/roma-fashion-week-i-e-43-ban-egy-kis-tudomany/>

1.2.2.1. Vesta szüzek

A Vesta szüzek elnevezésüket Vesta istenasszonyról kapták, aki a római mitológiában a családi tűzhely az otthon istennője volt. A legelső Vesta papnő Rhea Sylvia Romulus és Rémus Róma megalapítóinak édesanyja volt. A hagyományok szerint a szüzeket királyok választották a hivatalba. A lányok eleinte négyen voltak, majd később számuk hatra emelkedett. A Vesták mindig hat és tíz éves koruk között lettek kiválasztva, a jelölést el kellett fogadni alóla csak kivételes esetben lehetett felmentést kapni.

1.5. ábra: Vesta szüzek

A Vestáknak harminc évig kelet szolgálniuk. Ezalatt az idő alatt tíz évig tanultak, tíz évig szolgáltak, majd tíz évig tanították az új szüzeket. Szolgálati idejük letelte után férjhez mehettek, de kevesen éltek ezzel a lehetőséggel és életük végéig szolgálatot teljesítettek. Feladatuk volt Róma folytonosságát szimbolizáló szent tűznek a táplálása, a Palladium őrzése és az előírt áldozatok bemutatása.

Amennyiben feladatukat lelkiismeretesen, híven teljesítették páratlan tekintélyt és tiszteletet élveztek. Sok előkelőség náluk helyezte el fontos okmányait, végrendeletét, személyük szent és sérthetetlenek volt. A Vesták a városon belül temetkezhettek, és ha egy halálra ítélt gonosztevő útjukba került joguk volt megkímélni életét.

A rengeteg kiváltság mellett azonban létezett két ok amiért egy papnő büntetést kaphatott. Az egyik ilyen ok, ha a szent lángot hagyta kialudni, ezért korbácsolás járt, a másik büntetést kiváltó ok, a szüzesség elvesztése, amiért élve eltemetés volt a Vesta szüzek büntetése. [Endrei Judit, 2003.] (1.3 ábrán látható mind a hat szűz együtt)

1.3. A vallás és az nő

A világ legősibb fennmaradt iratában a Bibliában is megjelenik a nő alárendelt szerepe.

A bibliát magát Ószövetségre és Újszövetségre más néven Ótestamentumra és Újtestamentumra osztjuk. Utóbbiból az apostolok ránk maradt írásait ismerhetjük meg míg első, az Ószövetség a zsidó bibliát foglalja magába.

Kevesen tudják, de az Ószövetségbe tartozó Mózes könyvéből megállapíthatjuk, hogy kétféle teremtéstörténet létezik. Szakdolgozatom témája ismertében az elemzést kezdjük előbb az ismertebbel, abban is Mózes könyvének második fejezetével. Itt a nő kezdetben még nem létezett, hanem miután Isten látta, hogy Ádámnak akit a földporából teremtett nem elég az állatok társasága, álmod bocsátott hát rá és kivette egyik bordáját és nővé formázta és Évának nevezte el. Itt a nő Ádamból, pontosabban húsból a csontból lett, tehát nem isteni eredetű. A nő itt csak társaságnak, segítőnek teremtetett. [Endrei Judit, 2003.]

„És monda az Úr Isten: Nem jó az embernek egyedül lenni; szerzek néki segítő társat, hozzá illőt.”¹⁵

„Bocsáta tehát az Úr Isten mély álmod az emberre, és ez elaluvék. Akkor kivőn egyet annak oldalbordái közül, és hússal tölté be annak helyét.”¹⁶

„És alkotá az Úr Isten azt az oldalbordát, amelyet kivett vala az emberből, asszonyynya, és vivé az emberhez.”¹⁷

„És monda az ember: Ez már csontomból való csont, és testemből való test: ez asszonyembernek neveztessek, mert emberből vétetett.”¹⁸

A másik egyben első teremtés történet Mózes könyvének első fejezetében található, mely azt írja, hogy Isten saját képmásásra két embert teremtett porból, egy férfit és egy nőt egyszerre, hogy gondoskodjanak a Paradicsomban élő állatokról.

¹⁵ Biblia, Mózes I. könyve, 2. fejezet, 18., 6. oldal

¹⁶ Biblia, Mózes I. könyve, 2. fejezet, 21., 7. oldal

¹⁷ Biblia, Mózes I. könyve, 2. fejezet, 22. 7. oldal

¹⁸ Biblia, Mózes I. könyve, 2. fejezet, 23., 7. oldal

1.5. ábra: The Vestal Virgins of Rome, <http://www.historyandwomen.com/2010/05/vestal-virgins-of-rome.html>

1.6.ábra: Lilith

„Teremté tehát az Isten az embert az ő képére, Isten képére teremté őt: férfiúvá és asszonynya teremté őket.”¹⁹

A két nem tehát egyenrangú volt kezdetben egymással. De akkor miért volt szükség , második teremtésre? Egyesek úgy gondolják, hogy az első férfi valóban Ádám volt azonban nem Éva volt az első nő, ahogy az szélesebb körben elterjedt, hanem Lilith.

Lilitről (1.6. ábra) sokféle monda kering egyesek szerint összeveszet Ádámmal mondván „ én nem akarok alattad lenni, egyformák vagyunk, mivel mindketten a földből vétettünk”.²⁰ Mivel egyikük sem engedett Lilit elhagyta a Paradicsomot és a sivatagba ment, más forrás szerint maga Isten száműzte őt. Szintén egy másik verzió szerint Lilit megtudta Isten

szent nevét, ami korlátlan hatalmat adott felette neki, így Lilit szárnyakat követelt és elrepült az Édenből.

Lilitet a legtöbb legenda ezután démonként emlegeti több nevet is kapott például a éjszakai boszorkány, éjszakai szörny, a vámpírok úrnője. Sokan féltették tőlük gyermekeiket és vannak olyan nézetek is, miszerint ő kísértette meg Évát, hogy egyen a Mózes könyvében nevezett jó és gonosz fájáról, amit Isten kifejezetten megtiltott így elégtételt véve száműzetéséért. Egyesek szerint ő befolyásolhatta Éva fiát Kaint, testvérének Ábelnek a meggyilkolására is. Míg Éva jelképezte az anyaságot az engedelmességet - hiszen segítőnek teremtetett-, addig Lilit az érzékiséget, és a szenvedélyt jelképezte.

Lilit a 19. században került előtérbe, amikor is a feminizmus jelképévé vált. Sok könyvkereskedést és kávézót is elneveztek róla, illetve keresztnévként is igen felkapott lett.²¹

¹⁹ Biblia, Mózes I. könyve, 1. fejezet, 7., 5. oldal

²⁰ Angie: Lilith legendája, <http://angellilith.wordpress.com/2009/03/03/lilith-legendaja/2009>

²¹ Awakening Lilith, <http://gaiablooming.com/awakening-lilith/>

1.6.ábra: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Lilit>

1.4. Nők a középkorban

A középkor kezdetének 476-ot, a Római Birodalom bukását tekintjük. Azonban maga a középkor csak az Európai történelemre vonatkozó korszak, ugyanis az Ázsiai területekre nem terjedt ki ez a kor. A keleti területek elszigeteltségükből következően folyamatosan fejlődtek. A középkor vége pedig Európán belül is megosztott, hiszen az egyes nemzetek történetírói saját történelmük csatáihoz, nagy jelentőséggel bíró eseményeihez kötik a korszak végét.

A nagy egyházszakadás következtében elkülönült egymástól a katolikus egyház, melyet a római pápa és a pátriákák által vezetett keleti ortodox egyház irányított.²²

1.4.1. Nő a középkori kereszténységben

A nőknek nagy szerepe volt a kereszténység elterjedésében. Az első kereszténytemplomok gazdag özvegyasszonyok adományaiból épült és az őskeresztény találkozók is nők házában kerültek először megrendezésre. [Endrei Judit, 2003.]

Igazi pálfordulásnak nevezhetnénk ami ezután a keresztény vallás következő évtizedeiben történt. A szeretet vallása a házastársak közti nemi együttlétet szükséges rossznak tekintette, valamint egy szerzetes írásaiból fennmaradt forrás szerint „a feleségét szenvedélyesen szerető[ember valójában házasságtörő]”.²³ A nők elnyomása a középkorban a Bibliai bűnbeesésre vezethető vissza. Az egyház nagy befolyása kiterjedt mindenre és Éva hibáján keresztül a nőket hibáztatták minden földi gyarlóságért. Egy XII. századi Tours püspöke Hildeberd de Lavardin így ír a nőkről:

„A nő gyarló lény, amely csak bűnben állhatatos, folyvást önkéntelenül is kártékonykodik. A falánk láng, házon belül, ellenség, megtanul és megtanít mindent, ami árthat azért született, hogy rontson, akkor hiszi magát, sikeresnek, ha vétkezhet.”²⁴

Szent Anzelm a XI. századi canterburyi érsek már egy kicsit megértőbb a nőkkel szemben.:

„Hogy a nők ne essenek kétségbe üdvözlésüket illetően, lévén, hogy egy nő egykor ilyen hatalmas rossznak volt okozója(Éva az eredendő bűnnek), és hogy visszakapják a reményt, kellett egy másik nő (ti. Mária), aki ugyanilyen hatalmas jónak okozója.”²⁵

²² Középkor, <http://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%B6z%C3%A9pkor>

²³ Lőrinc László, Életmódtörténet II. Középkor, 1999, 4. oldal

²⁴ Lőrinc László, Életmódtörténet II. Középkor, 1999, 62. oldal

²⁵ Lőrinc László, Életmódtörténet II. Középkor, 1999, 62. oldal

1.4.2. Nők sorsa feleségként

A középkorban sokkal kevesebb nő volt mint férfi. Százharminc-százötven férfira jutott száz nő. Ezek az arányok bizonyítják, miszerint a fiúgyermek áldásnak jobban örültek mintha leány gyermek született volna, hiszen a lányt is fel kell nevelni és ha férjhez is adják onnantól már a másik családnak hozott hasznót. A XII. századból ránk maradt iratokban is fennmaradtak olyan írások, hogy létezett az a fajta csecsemőgyilkosság, miszerint a házaspár maguk közé vették újszülöttjüket, aztán álmukban „véletlenül” összenyomták. A keresztény egyház ellenezte a módszer, az uralkodó pedig törvényekkel igyekezett a gyilkosságokat visszaszorítani. [Endrei Judit, 2003.]

A nőket fiatalon férjhez adták. A lányoknak ebben a korban sem volt beleszólásuk a házasságukkal kapcsolatos kérdésekbe. Apjuk döntött jövőbelijük személyéről, akit gyakran nem is ismertek. Ez a tényállás vonatkozott mind a szegényebb, mind az előkelőbb családok leánygyermekére is. A szegény családok gyermekei házasságtól kezdve folyamatosan a családnak gyermekáldásban volt részre, közben a férje mellett dolgozott a földeken, font, szőtt, gondozta a gyerekeket, az állatokat és a kertet.

A férj, ha a házasság terméketlen volt elzavarhatta asszonyát a háztól. Ugyanezen büntetés járt a házasságtörő nőnek is, azonban a férfi házasság törést nem tekintették törvénybe ütközőnek. A legtöbb parasztasszony alig élte meg életének harmincadik életévét.

A nőknek, ha nem akarták, hogy anyagilag bizonytalan helyzetbe kerüljenek illetve gyermekeiket nem akarta házasságon kívülnek bélyegezni, kénytelen volt tűrni férje félrelépéseit. A módosabb, uralkodó családok leányainak gyakran sokkal idősebb férjeket választottak, a család hatalmi és politikai céljaik elérése érdekében áldozták fel őket. Legtöbbször a fiatal lányok így külföldre kerültek, ahol a korai szülésbe haltak bele vagy cselszövészek áldozatai lettek.

De természetesen akadtak olyan nők is a történelemben, akiknek neve így is fennmaradt, példának okáért egy magyar megfelelő Mátyás király felesége, Beatrix a nápolyi király lánya. [Endrei Judit, 2003.]

1.4.3. A kolostori élet

A vallás terjedésével megjelentek az első kolostorok. A korban a kolostorok jelentették a fiatal lányoknak az egyetlen kiutat a kényszerházasság és a nem kívánt terhességből.

Több fajta kolostort is megkülönböztetünk.

Voltak olyanok, ahol a gazdagabb családok leányai laktak, ők a kolostorban való tartózkodásuk alatt megtanultak idegen nyelveken például görögül és latinul, találkozhattak költőkkel, filozófusokkal, írókkal valamint fejleszthették művészeti képességeiket, Tanulhattak énekelni, hímezni és különböző hangszereken játszani is. Persze a megtanultak a jövőjüket nagyban meghatározták.

1.7. ábra Fiatal lovag és kedvese

A szegényebb családok gyermekei ezzel szemben a kolostorban töltött idő alatt maguknak kellett előteremteni a betevő falatjukat és ruhájukat is.

A legfontosabb szempont azonban, hogy itt a nők függetlenül a férfiak láncaitól elkülönülve élhettek és idejük, lehetőségük volt a tudományokkal és a természetgyógyászattal foglalkozni. A lovagi költészet (1.7 ábra) viszonylagos javulást hozott magával a nők helyzetébe, hiszen ha a valóságban nem is így volt a kis anekdotákban a nő került a középpontba. [Endrei Judit, 2003.]

1.4.4. A nő mint a család összetartója

A nemes asszonyoknak sem volt azért könnyű életük. A középkorban talán ez volt az az időszak, amikor a nőkre a legtöbb feladat hárult. A várúr feleségeként az asszony gondoskodott a családról, a felmenőkről, a tágabb rokonságról, a szolgálókról, az özvegyekről, a papokról és még az árvákról is. Mindemellett a várúrnőnek ismerni kellett a törvényeket, hiszen férje távollétében neki kellett igazságot tennie, az ő feladata volt felügyelni a földeken folyó mezőgazdasági munkálatokat is.

A várúrnő mellett mindig voltak fiatalabb előkelő kisasszonyok, kik a várvezetés fortélyait lesték el tőle. A szegényebb, főként földeken dolgozó nőkhez csatlakoztak leány rokonaik is, kik a mezőgazdasági munkában segítettek nekik. Így zöldséget termesztettek, állatot gondoztak, a tej termelésében segítettek. A polgári családból

származó nők előtt valamennyi mesterség ajtaja nyitva állt. A Céhek megalakulásával azonban visszaszorult munkájuk, hiszen a férfiak bérének kevesebb mint feléért dolgoztak. A céhekben dolgozó nők fizetése csak kiegészítés volt a férj fizetése mellé. [Endrei Judit, 2003.]

1.4.5. Nő az újjászületés időszakában

A reneszánsz szó újjászületésjelet jelent, mely Firenzéből indult ki és terjedt szét Itália, majd a világ többi részére. A reneszánsz kort a középkor és az újkor fordulópontjára teszik a tudósok.

A korszakban végbement szellemi megvilágosodás az újjászületés kora volt, mely a nőket éppen ellentétes helyzetbe sodorta. Az gyermekek oktatásában is változás állt be, már nem az előkelő asszonyok házaiban kaptak neveltetést az előkelő lányok, hanem a fiúk neveltetéséhez hasonlóan házitánítójuk lett. A nőt ismét az erényességnek kellett jellemeznie. Bár megnőtt a nők átlagéletkora, ismét alárendelt helyzetbe kerültek, nem volt lehetőségük képességeiket tovább fejleszteni. A kor bölcsei attól féltek, az okos tanultabb nő lenézné az iskolázatlan férjet. [Endrei Judit, 2003.]

1.4.6. Boszorkányperek

A nők jogainak semmibe vevése, mégiscsak a XV-XVIII. században érte el csúcspontját, amikor is megkezdődtek a boszorkányüldözések. A boszorkányok üldözésére alakultak ki a különböző intézményrendszerek is. Az áldozatokat látszólag bírósági eljárás során ítélték el, rengeteg ártatlan nőt és persze bizonyos számban férfit akasztottak fel és égettek meg máglyán rettenetes kínzások után. Azonban nem csak a megvádoltak, hanem azokat is halálbüntetés sújtotta, akik elítélték ezt a fajta büntetést.

A boszorkányként üldözött nők nagy része széleskörű tudással rendelkezett. Ismerték a kémia, a botanika, az alkímia az asztrológia tudományát és otthonosan mozogtak a vallásban is. Magyarországon

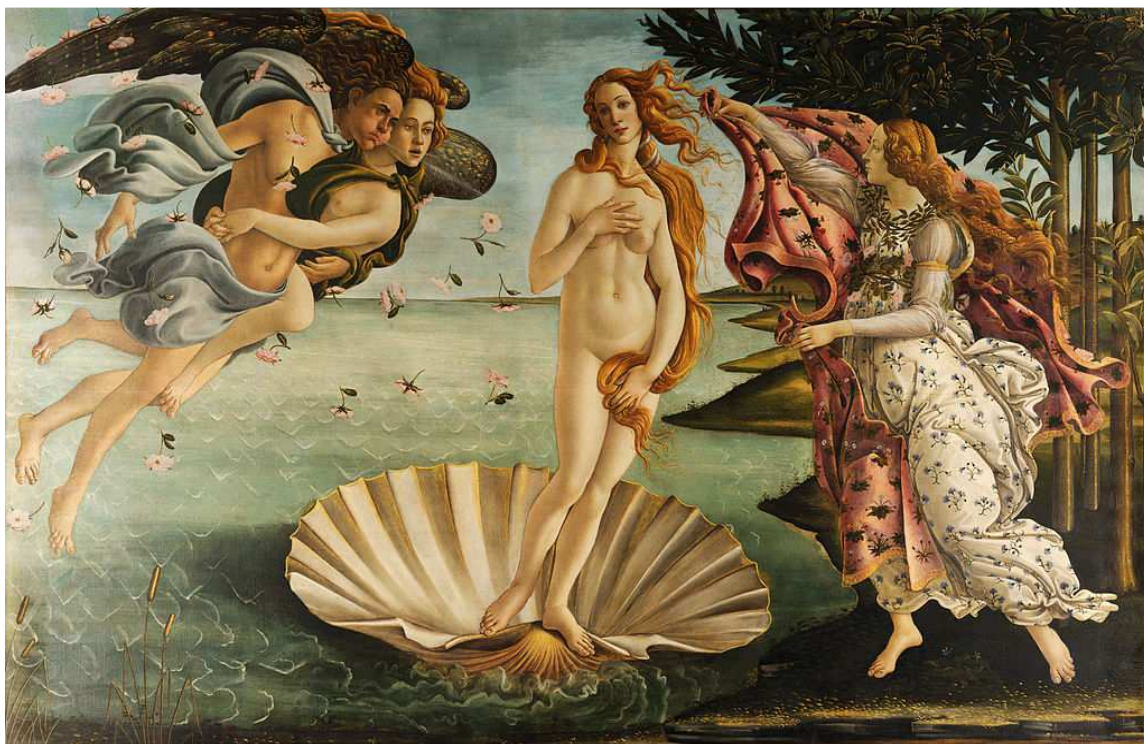

1.8. ábra Boszorkány a máglyán

is hasonlóan jártak el a boszorkánysággal megvádolt áldozatokkal. Az üldözök közé tartoztak olyan híres történelmi személyek mint Luther Márton és Kálvin János. [Endrei Judit, 2003.] A Boszorkányok egyik büntetése a máglyán való elégetés volt. (1.5. ábra) A boszorkányüldözésnek végül Mária Terézia 1768-as rendelete vetett véget, aki betiltotta a boszorkánypereket.²⁶

1.4.7. A nő ébredésének időszakai

A Humanizmus korában eközben a nőkről kevés forrás beszél, valószínűleg az tették, amit a kor a társadalom elvárt tőlük, tehát dolgoztak a földeken, engedelmeskedett férjének és nevelték a gyerekeket. Szerencsére azonban a humanizmus korában voltak olyan művészek is, akik szakítottak a kor eszméivel és megszülethettek olyan alkotások mint Botticelli híres festménye a Vénusz születése.(1.6.ábra) [Endrei Judit, 2003.]

1.9. ábra Sandro Botticelli: Vénusz születése (1484-1486)

²⁶ Boszorkányüldözés,

<http://hu.wikipedia.org/wiki/Boszork%C3%A1ny%C3%BCld%C3%B6z%C3%A9s>

1.7.ábra: <http://hu.wikipedia.org/wiki/Trubad%C3%BAr>

1.7. ábra: <http://www.royal-mile.com/history/witches-well.html>

1.9. ábra: http://hu.wikipedia.org/wiki/Sandro_Botticelli

1.4.8. A Franci forradalom kirobbantói

Az 1700-as években a Felvilágosodás időszakában a nők még mindig alárendelt szerepet tölthettek be, de már a filozófiában és a köztudatban megjelentek olyan gondolatok miszerint az embernek joga van egyenrangúnak lenni, illetve joga van a földi örömekre a földi boldogságra. Ebből a korból maradt fenn az első jelentős magyar költőnő Petrőcz Kata Szidónia költeményei is. [Endrei Judit, 2003.]

A következő fontosabb megmozdulásra a nők történelmében a 18. században a francia forradalomban került sor, ahol a Párizsi nők felkelése októberben beindította a forradalom gépezetét. A forradalom asszonyai hittek az eszmében és harcolni akartak, készek voltak áldozatot hozni az ügy előmozdítása érdekében. A nők teljesítményével elégedettek voltak a forradalom vezetői, azonban amikor politikai jogokat szerettek volna megfosztották őket addigi jogaiktól is. A nők jogaiért lehangosabban is Olympe de Gouges szólt, aki 1791-ben kiadta a női jogok deklarációját.

Bírált a hatalmon lévő politikusok nézeteit, és kifejtette véleményét a nők helyzetével kapcsolatban. A hölgyet végül „természetellenes viselkedés miatt guillotine általi halálra ítélték. Az asszonyok klubokat kezdtek alakítani, hogy akaratukat érvényesítsék. Köztük természetesen voltak harciasabb klubok is például a Republikánus Forradalmárnők Társasága.

A francia forradalomnak azonban mégiscsak volt hatása a nők helyzetére. A válást a nők számára is megkönnyítették, a lánygyermek fiútestvérükkel azonos arányban örököltek, de politikai jogot egyetlen alkotmány sem biztosított a nők számára. Azon nők, akik ilyen kívántak könnyen börtönben vagy vérpádon találhatták magukat. Az 1804-ben kiadott

1.10. ábra Eugène Delacroix: *A Szabadság vezeti a népet*

Büntető törvénykönyv pedig visszavonta azokat a jogokat amelyek a nők addig kiharcoltak. A válást megnehezítették és törvény mondta ki, hogy a nő engedelmességgel tartozik urának, valamint közös javaik felhasználásáról és gyermekeik neveltetéséről, lány gyermekek kiházásáról a férjnek van joga döntést

hozni. A francia férj még felesége levelezését is ellenőrizhette, valamint házastársa felett hatalmát „mérészkelt erővel” biztosíthatta. Egy később bevezetett törvénykönyv szerint a házasságtörő asszony két év szabadságvesztéssel büntethették, míg a hűtlen férjet ilyen esetben csak pénzbírsággal sújtották, és azt is csak olyan esetben, ha a férj a családi házba hozta szertetőét. A férj a házasságtörésen ért feleségét hirtelen felindulásában megölhette, és tette alól fel is menthették, a nőkre azonban nem vonatkoztak ilyen szabályok.²⁷

1.4.9. Asszonyok az ipari forradalom idején, munkavállalás

Az ipari forradalom idejében, mely átalakulás a 1769 és 1850 között zajlott le, a nők számára lehetőséget adott ismét dolgozni, pontosabban bér munkásnak állni. A családfő az alacsony munkabérek miatt nem tudta megfelelően biztosítani a család anyagi biztonságát, ezért a nők munkabérére is szükség volt a megélhetéshez. Ez bizonyos szempontból jó volt, hiszen a nő végre kiléphetett a házból, és elkülönült egymástól a család és a munkahely színtere.

A nők e korban legtöbbször gyárakban dolgoztak, ahol nem férjük, hanem főnökük fennhatósága alá kerültek. A munkabérük kevesebb volt a férfiakénál, valamint a nőket végkimerülésig lehetett dolgoztatni. Ezt segítette az a tény is miszerint a munkaidő gyakran hajnali öttől reggel nyolc óráig tartott, és amelyet a munkáltató kedve szerint bármennyig meghosszabbíthatott.

A nők foglalkoztatása mellett megjelentek a gyermekmunkások is, kiknek bérük alig közelítette meg még az asszonyok bérét is. A munkavállalásnak nem volt semmilyen alsó korhatára, a gyerekeket már három éves kortól munkába állíthatták. A nőket és gyerekeket gyakran alkalmazták a bányászatban is, mivel kisebb helyekre is könnyen befértek, valamint anyagilag gazdaságosabb is volt őket megfizetni.

A nők kettős helyzete igen érdekes volt, hiszen a már gyermeket szült nő nem mehetett vissza dolgozni, feladata neki onnantól a korábbi időkhöz hasonlóan a gyermekek nevelése volt. Ezen okokból kifolyólag tehát a nő nem volt ösztönözve arra, hogy tudását kamatoztassa, hiszen a szülés utáni feladata a háztartás rendben tartása volt. A munkás családokban az apa, mivel gyakran külön étkezett családjától és

²⁷ Hahner Péter, A francia forradalom és a nők,
http://www.rubicon.hu/magyar/oldalak/a_francia_forradalom_es_a_nok/, 2008
1.10.ábra: http://hu.wikipedia.org/wiki/Francia_forradalom

szabadidejét inkább barátaival az utcán vagy bárókban töltötte- elhidegült a családjától. [Endrei Judit, 2003.]

1.4.10. A nők Viktória királynő idejében

A viktoriánus korban kicsit javult a felsőbb osztály asszonyainak helyzete, végezhetek könyvelést és felügyelhetek férjük dolgozóira és raktáira. A fiatal lányokat otthon tanították, hogy jó feleségek legyenek, a fiúkat pedig tíz éves koruk körül bentlakásos iskolába küldték, hogy műveltséget szerezzenek.

A nők helyzetének javításáért a felsőbb kör asszonyai nem tettek semmit, még maga a Viktória királynő is ellenezte a női jogok érvényesítését. A viktoriánus korban maga a szexuális felvilágosítás szinte nem is létezett, források szerint gyakran a friss feleségek hazaszaladtak mondván férjük illetlenségre akarja kényszeríteni őket. [Endrei Judit, 2003.]

1.4.11. A nők kiállnak jogaikért

A nők helyzetének javítása érdekében végül a 19. század közepéig kellett várni, amikor is megalakultak az első nőmozgalmak. A mozgalom úttörője a fent említett Olímpe de Gouges és Mary Wollstonecraft volt. Erre az időszakra már teljesen világossá vált, hogy a nők helyzetükben változást kívánnak elérni, azt csak férfi segítséggel érhetik el.

Az 1820-as években William Thompson egy angol filozófus emelte fel szavát a nők mellett, bátorságának jutalma az volt, hogy a kor társadalma kirekesztette. Bár több férfi nem állt ki nyíltan a nők mellett, az asszonyok saját erejükből beindították a folyamatot és elindultak az emancipáció útján. Maga a szó, hogy emancipáció a római jogból származik, és a korlátoktól való megszabadulást jelenti. Megjelent a Feminizmus. A nő mozgalmak sokfélék voltak, de típusukat meg tudjuk különböztetni egymástól. Az első csoportba tartoztak azok kik a gazdasági helyzet megváltoztatását követelték, következő csoportba a magasabb szintű oktatást iskolázottságot kívánok tömörültek, míg végül a legerősebb bázisnak számító harmadik csoportba azokat a nőmozgalmakat soroljuk, akik szavazati jog kivívását követelték maguknak. E csoportba más néven szüfrazsett-mozgalomba tartozott a nőmozgalmak egyik legjelentősebb alakja Emmeline Pankhurst is, aki nem félt radikális eszközöket is bevetni a mozgalom céljainak elérése érdekében. A nők egyenjogúságának nehézségéről, és a férfiak ezzel szemben állított véleményéről a fennmaradt újságképek is tanúskodnak. A nőket, újságot olvasva, szivarozva

1.11. ábra Hugonnai Vilma

ábrázolták a leggyakrabban. A megjelent képek közös vonása, a sarokban elhanyagoltan játszó gyermekek.[Dr. Kéri Katalin,1996]

1821-ben, a nők kezükbe vették sorsukat és az Egyesült Államokban Emma H. Willard megnyitotta a Troy női szemináriumot, Miss Beal pedig Oxfordban alapított tanárnőképző iskolát. Lassan az egyetemi oktatásban is több nő vett részt, bár diplomájuk megszerzéséért jóval több kritériumnak kellett megfelelniük mint férfitársaiknak. A történelemben erre magyar példát

is találhatunk. Hugonnai-Wartha Vilma (1.11.ábra) mint Magyarország első doktornője került be a történelemkönyvekbe. [Endrei Judit, 2003.]

1.5. Nők az újkorban – szavazati jog

Európában megindult a fejlődés egy olyan folyamata, amely végeredménye a két nem egyenjogúsága lehetett. A nők megtarthatták saját keresetüket, így ezáltal szabadabbá válhattak, valamint a századfordulón már állami hivatalokban is munkát vállalhattak. Bár hihetetlen, de a legnagyobb változásokat az első és a második világháború hozta el, mint későbbiekben láthatjuk így történt ez Japánban is. A nők a két háború alatt illetve között a legtöbb országban megkapták a szavazati jogot. Elsőként a világon 1869-ben az USA-ban Wyoming államban szavazhattak a nők. Az európai kontinensen pedig 1872-ben elsőként a finn nők szólhattak bele ily módon a politikába. Magyarországon a nők 1923-ban teheték le először voksukat. [Endrei Judit, 2003.]

1.6. Nők a világban

Láthattuk, hogy a nők egyenjogúságért vívott harca hogyan alakult a történelem folyamán, most nézzük is meg, hogy a különböző országokban mi lett ennek az eredménye.

A nők a mai világban szinte látszólag teljes egyenjogúságnak örvendhetnek a férfival. A legtöbb helyen azonos jogok illetik meg és hasonló juttatásokat folyósítanak nekik. Látszólag valóban elérték a nők az egyenjogúságot, azonban ma a világ minden

részen a magasabb pozíciókat férfiak töltik be. A nőknek még napjainkban is 20-25%-al kevesebbet keresnek mint az azonos munkakört betöltött férfi kollégáik.

Más szempontokból azonban a nagyvilág női különböznek egymástól, az angol nők gyermek vállalása nagyban függ anyagi helyzetüktől és munkahelyi karrierjük építésétől. Az olasz nők ezzel szemben önszántukból választják a munka helyett a gyereknevelés és a háztartás vezetését. Az olasz mindennapokban a nők tartják kezükben az irányítást. Az orosz társadalomban pedig elismeri és tiszteli a magas pozícióba jutott asszonyokat. A svéd nők 31 éves kora után vállalja általában első gyermekét, előtte főiskolát-, egyetemet végzett és karrierjét építi. Mára Svédországban megvalósulni látszik a két nem közötti egyenjogúság, hiszen a nők jelenléte a parlamentben elérte a női lakosság számának megfelelő arányos képviseletet.

1.12. ábra Nők a világ különböző pontjairól

Finnországban a minisztériumi tisztségek több mint fele nők kezében van. A francia nők is hűek maradtak forradalmi asszonyaikhoz, és a nők 70%-a dolgozik, túlnyomó többségük köztisztviselőként. Franciaországban az egyetemeken is többségbe vannak a női hallgatók több mint egy évtizede. Az amerikai nők szinte ugyanazon nehézségekkel kell megküzdeniük mit európai társaiknak. Fiatalabb éveikben karrierjüket építik, és a statisztikák szerint a nők jobb befektetők mint a férfiak. A nők fizetése itt is jóval kevesebb mint a férfi foglalkoztatottaké, legtöbbször minimálbérért dolgoznak. Ha Amerikáról van szó meg kell említeni a bevándorlókat is. Míg a legtöbb fehér amerikai nő karrierjét építi vagy otthon vezeti a háztartást, addig a bevándorló ázsiai nőkkel legtöbbször a számítógépek és alkatrészeik gyártásának területén találkozhatunk. A latin nőket a kereskedelembe, hivatalokba lelhetjük fel, a fekete nők többsége ápoló, gyermekgondozó hivatást választja, a vegyesboltokban pedig legtöbbször indián nők szolgálhatnak ki. A világon ma Ausztráliában legegyenlőbbek a férfiak és a nők. [Endrei Judit, 2003.]

Afrikában azonban mindennek teljes ellentéte jellemző. Igaz, hogy a parlamentben a képviselők több mint fele nő, azonban valódi befolyásuk nincs. Felmérések szerint 2008-ban hat hónap alatt 3500 nőt erőszakoltak meg és ezek csak a dokumentált esetek.

Az áldozatok sokszor nem mernek bejelentést tenni, egyrésztől azért, mert az erőszaktevő gyakran a családból került ki, másodsoron pedig azért, mert úgy vélik, a hatóságok nem vennék komolyan őket. Az ilyen esetekkel pedig együtt jár a AIDS terjedése. A legborzasztóbb azonban mégis az, hogy a széles körben elterjedt az a nézet, hogy a szűzekkel való nemi együttlét gyógyítja a kort. Rengeteg gyermek -pár hónapos csecsemők is- e nézet alapján kapták meg a betegséget.²⁸

A mai világban a legrosszabb helyzete a nőknek Pakisztánban, Szaud-Arábiában és Afganisztánban van. Rengeteg erőszakot és megaláztatást kell elviselniük férfitársaiktól. Az utóbbi pár évben jött divatba, hogy a nők arcát férjük, családtagjuk, vagy éppen kikoszorózott barátjuk leönti savval így elcsúfítva őket. A támadások legtöbbször vaksággal is jár Pakisztánban lesavazás jár büntetésül annak a nőnek aki bármilyen formában szégyent hoz a családra. Afganisztánban az ilyen bűncselekményeket legtöbbször nők követik el így elcsúfítva férjük szeretőit.²⁹

²⁸Csereklyei Márta ,Dél-afrikai babona az AIDS-gyógymódról,

http://hetek.hu/hatter/200111/mejeroszakolt_csecsemok

²⁹ Árbócz Lilla, A nők fele belehal a savfürdőbe,

http://www.femina.hu/terasz/a_nok_fele_belehal_a_savfurdobe ,2011

1.11. ábra: Hugonnai Vilma, http://hu.wikipedia.org/wiki/Hugonnai_Vilma

1.12. ábra: Women of the World Present Koloro, <http://www.berklee.edu/events/detail/13321/women-of-the-world-unity-in-diversity>

1. ábra: Teát szüretelő kínai asszony

2. Kína

Az első Távol-Keleti kultúra, melyet szakdolgozatomba bemutatni kívánok Kína.

Ha a kínai nők helyzetét szeretnék rekonstruálni a mai kor számár igen nehéz feladatunk van, ugyanis a kínai világkép az írástudás korában meglehetősen férfi centrikus volt így nem igazán maradt fenn forrás, melyből megismerhetnénk a nők helyzetét. Más forrásokból kell kiszemezni milyen is lehetett akkoriban nőként élni a kínai társadalomba.

Kína történelem felosztása meglehetősen eltér az Európai történelemből ismertektől, ennek oka, hogy elszigetelten fejlődött a kontinens több részétől. A tudósok Kína kialakulásáról még a mai napig sem tudtak megegyezni. Egyesek úgy vélik, hogy a Sárga-folyó környékén alakult ki a népcsoport, majd onnan vándorolt tovább a mai ismert Kína területére, mások több különböző kultúra találkozásának egyesüléséből származtatják a kínai népet. A kínai történelem hat külön korra osztja fel történelmét, ezeken belül is megtalálhatók a különböző dinasztiák uralkodóiról elnevezett korszakok.

2.1. Az ősi Kína

A kínai őskőkor I.e 8. évezredig a kínai ókor kezdetéig tartott.

Az európai őskorhoz hasonlóan az itt élő nők helyzete és feladatai is hasonlóak voltak. Ezen állításokat is alátámasztják, hogy a régészek Banpo város területén a Vénusz szobrocskákhöz hasonló rendeltetésű, különös nőt mintázó agyagszobrokat találtak. Egyes kutatók ebből arra következtetnek, hogy a kezdetek-kezdetén Kína területén szintén a Matriarchalista társadalomba éltek mindennapjaikat a kínaiak felmenői.

Az agyagfigurák mellett jáde tárgyakat, és sárkánymotívummal ellátott vörös-csíkos edényeket találtak. A településtől nem messze meg is találtak egy kis fazekas falut annak temetőjével, ahol a férfiakat és a nőket külön sírokba temetve találták. Minkét

nem mellé a koporsóba praktikus tárgyakat temettek, azonban a női sírokban átlagosan többet mint a férfiakéban. Gyermekeket a faluban urnában temették el. A nők feladatai ez időben valószínűleg megegyeztet európai kortársaival.

2.2. Ókori nő Kínában

A következő korszak a kínai ókor , mely i. e. 18. század - i. sz. 220 közötti időszakig terjed. Sajnos ebből az időből sem maradt fenn sok írás a nőkről azonban azt biztosan tudjuk, hogy a kor uralkodja Huang-ti, más néven Sárga Császár volt az első uralkodó aki elrendelte, hogy a két nem tagjai tehát a férfiak és a nők különböző ruhát viseljenek, valamint ő alkotta meg a házasság szabályait is legelőször. Nevéhez köthető olyan használati tárgyak mint a fejsze, a mozsár, az íj, a nyíl, a ruha, a cipő a harang, hogy csak pár dolgot említsek.³⁰

2.2.1. Nő a taoista és a konfucianista eszmék befolyásolása alatt

Az ókori Kína első vallása a taoizmus, mely ma is a legtöbb hívőt gyűjti maga köré. Maga a vallás azt tanítja, hogy világunk minden szinten akkor fog helyes mederbe folyni, ha a Jin (a fekete, a női fél) és Jang (fehér, férfi fél) egyensúlya létrejön. Ebből azt következtethetjük ki, hogy a két nem szerepe Kínában a kezdetekben a Taoizmus korában azonos volt.³¹

A korban élt Kína egyik legjelentősebb filozófusa Konfuciusz is, akinek tanításai még ma is befolyásolják a kínai társadalom gondolkodásmódját. Konfuciusz hierarchikus nézeteket vallott. A nőt a férfi alatt lévőnek tekintette. Az ókori kínai nők ezen hierarchikus nézetek közé voltak besorolva. A mester megkövetelte az uralkodó és férj felé a teljes engedelmességet. A hierarchikus szemlélet már Konfuciusz előtti időben is jellemző volt, a filozófus csak megerősítette ezt a nézetet.³²

³⁰ Kína történelme, http://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%ADna_t%C3%B6rt%C3%A9nelme

³¹ Márton, A TAO és a taoista filozófia gyakorlati jelentősége, <http://gyogyitoharcos.hu/?modul=oldal&tartalom=1158767>

³² Salát Gergely, Női szerepek a konfuciánus világképben, <http://terebess.hu/keletkultinfo/salat4.html>, 2000

1.ábra: <http://www.ecns.cn/visual/hd/2013/08-09/23617.shtml>

2.2.2. Lányból-Feleség

A leánygyermeket kiskoruktól fogva a teljes alárendeltségre, alázatra, engedelmességre nevelték. A lányok tizenötödik életévüket betöltve váltak nőkké, házasságukba semmi beleszólásuk nem volt. A nők szerepe fontos volt, mégis alárendeltek, még saját családjukon belül is. Férjüknek és annak családjának engedelmességgel tartoztak. Mikor a lány férjhez ment elhagyta a szülői házat és férje házába költözött, ahol anyósa felügyelete alá került. Legfontosabb feladatuk, fiúgyermeket világrahozatala volt. A válást az ókorban csak férjek kezdeményezhették, mely abból ált, hogy a feleség visszatért a családi házba. Természetesen az ókorban is létezett prostitúció, ezek a lányok szabadabban élhettek házasságot kötött nőtársaikkal szemben. A szép nőket a kínaiak megbecsülték, mitológiájuk is rengeteg gyönyörű nőkről szóló mondát tartalmaz.

³³

1.1. ábra: Nő Mandzsú viseletben

2.2.3. Hagyományos viseletek

A kínaiak a selyem feltalálását is egy kínai császárné, nevéhez kötik. A császárnő teázása idején véletlenül csészéjébe ejtet egy selyemgubót, amely a hő hatására hosszú fonalat eresztett. A Xi Lingshi a fonalat felgombolyítva fedezte fel a selymet.³⁴

A kor jellemző ruházata és ma hagyományosnak tartott népviselet az ókorban alakult ki. Tudni kell, hogy a történelem hajnalán mindkét nem egyaránt szoknya jellegű alsó ruházatot viselt. Az ókorban csak a lovas nemzetek így Kínában is kizárólag a lovasok hordhattak

³³ F. Szöllősi Csilla: Házasságok az ókorban http://mentomental.hu/index.php?page=cikkek&hir=2011_10_04_20_32&hazassagok-az-okorban, 2011

³⁴ Horváth Aliz: A selyem története, <http://www.konfuciuszintezet.hu/index.php?menu=muveltseg&almenu=8&cikkszam=56>, 2008
1.1. ábra: <http://hungarian.cri.cn/261/2011/07/19/134s137107.htm>

nadrágot.³⁵ Az egyik és régebbi viselet a Sang dinasztia idejében alakult ki és a Han nevet kapta. Az öltözetet minkét nem viselte. A Felsőruha nyitott és laza hajtókából állt, az alsóruha maga a szoknya volta, a nyaknál áthajlások voltak, az ujját hosszan és lazán hordták. A gombokat rejtve belül helyezték el. Kiegészítőként öveket és sálakat használtak.

Másik viselet mely a későbbi időkben a Han-dinasztia időszakban terjedt el, és amely ma igen ismert világszerte a Mandzsu (1.1 ábra) viselet volt. A felsőruha elől nyitott volt és úgy nevezet pao biztosította a hajtókákat a nyaki részen. Alsóruha itt nadrág volt, a nyaknál szintén áthajlások voltak átlósan, valamint a ruha ujjja keskeny és szűk volt. A gombokat itt a Han viselettel ellentétben jól látható helyre kerültek. A nők póthajat is hordtak ezzel kifejezve milyen rangot töltenek be a társadalomban.³⁶

2.2.4. Lótusz lábak

A korban azonban a nemességnek is megvolt az ára Kínában. A 10. században jött divatba a nők lábkötözése, más néven a Lótusz lábak divatja. (1.2.ábra) A kislányok lábujjait hároméves korukban a nagylábujj kivételével eltörték és szoros szalagokkal a talp alá kötözték. A láb hosszúsága szerint három kategóriába volt besorolva.

1.2 ábra: Lótusz láb

A 7-8 cm közti lábfej az "arany lótusz" elnevezést kapta, az ennél kicsit hosszabb méret az "ezüst lótusz" kifejezéssel illeték az ennél nagyobb lábakat körülbelül 14 cm pedig csak "vas lótuszt-ként emlegették.

A lábelkötés először Észak-Kínában terjedt el, a gazdagok között. A megkötött láb a rangot a gazdagságot jelentette, hiszen csak a jómódú család, illetve férj engedhette meg magának, hogy míg ő dolgozik, felesége, vagy szertője otthon maradjon. A szegényebb körökben, ahol szükség volt a női munkára nem terjedtek el a lótusz lábak,

³⁵ A nők és a nadrág, <http://donna.hu/cikk/A-nok-es-a-nadrág/1098>, 2010

³⁶ Kínai népviseletek, <http://www.eresztveny.eoldal.hu/cikkek/nepviselet--tortenet/kinai-nepviseletek.html> 1.2.ábra: <http://nirvanatattoo.blogspot.hu/2010/6/page/1>

hiszen nem engedhették meg az értékes munkaerő kiesést. Végül először 911-ben a Kínai Köztársaság kormánya tiltotta be az eljárást.³⁷

2.2.5. Buddhizmus

A következő korszak a kínai középkor, ami a 220–1368 közötti időszakot öleli fel. A nőkről-e korból sem marad fenn sok forrás azonban a kínai történelem ezen időszakában terjedt el a Buddhizmus ami azért sejteni engedi, hogy milyen helyzete volt akkoriban a nőknek. Az újfajta vallás Északnyugat-Indiában jött létre és onnan terjedt Ázsia többi részére. A buddhizmus sokféle viselkedési szabályt ír elő azonban mire Kínába ért a vallás formálódott így Kínába már egy sajátos változat terjedt el.

A tanokat miután lefordították kínaira és egyértelműsödtek a két vallás közti különbségek így a buddhizmus még nagyobb hódításra tett szert Kína egész területén. A 3. század végén 180 buddhista kolostor állt Kínában 3700 szerzetessel. Azokon a helyeken ahol nagyobb tekintélyű mesterek tanítottak iskolák jöttek létre.

Az új vallás terjedését a taoisták, és a konfuciánus követői és papjai is rossz szemmel nézték.³⁸

Eredendően a vallás nem tesz különbséget férfi és nő között, mindkettőnek azonos szellemi adottságokat tulajdonít, és ugyanolyan képességet, erőt hagy céljait megvalósítsa, több nőnek sikerült szerzetesi eszméket megvalósítani.³⁹ A vallás egyik legelkötelezettebb híve volt a kínai történelem egyetlen női császárnéja Vu Cö-tien. A nő férje halála után fia helyett lépett a trónra, 690-ben kikiáltotta magát császárnőnek, és lemondásáig 705-ig uralkodott.⁴⁰

³⁷ Aranylótusz (jin lian) lábak, http://blog.xfree.hu/myblog.tvn?n=schuro&pid=48956&blog_cim=Aranyl%F3tus%20%28jin%20lian%29%20%E1bak, 2011

³⁸ Kínai középkor, http://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%ADnai_k%C3%B6z%C3%A9pkor

³⁹ A buddhizmus és a nők, http://www.buddha-tar.hu/a_buddhizmus_es_a_nok,

⁴⁰ Wu Zetian, http://wiki.konfuciuszintezet.hu/index.php/Wu_Zetian

1.3. ábra: Ce-Hszi császárnő

2.2.6. Az elismert császárné

Ezt követte a Késő császárkor felosztva a Ming-kora (1368–1644) és a Csing-korra (1644–1911). Kína történelmében ezután 1911-1949 egységes volt, azonban 1949-ben kettévált egymástól a Kínai Népköztársaság, melynek fővárosa Peking illetve Tajvan és annak környékén elhelyezkedő szigetéből

álló Kínai Köztársaságra, melynek székhelye Tajpej lett.⁴¹ A nők helyzetéről mindennapjaikról nem marad fenn forrás ezekből az időkből, de valószínűleg, a hagyományokból adódóan - melyek ma is érvényesek kínára- a nők a háztartást vezették és a család, valamint a háztartási feladatok kötötték le mindennapjaikat. A Ming-korban élt Kína egyetlen hivatalosan is elismert császárnéja Ce-hszi. Az asszony kemény erős kézzel irányította a birodalmat egészen 1906-ban bekövetkezett haláláig. Uralkodása alatt tiltott volt a Lótuszláb, azaz a nők lábának elkötése.⁴²

2.2.7. A mai nő helyzete Kínában

A fiatal feleségek házasság után anyósuk fennhatósága alá kerülnek. A család Kínában igen fontos szerepet tölt be. Nem ritka még manapság is, hogy a házasságot a szülők szervezik és az ara és a vőlegény esküvő napján ismerik meg egymást. A házasság célja természetesen a gyerek, még hozzá a fiúgyermek nemzése.

Kínában a mai napig él a hagyomány, miszerint a fiúunokának kell eltartania nagyszüleit. Valószínűleg a hagyomány azért is maradt fenn mivel Kínában nincs nyugdíj így az idősek csak családjukra számíthatnak. Az emberek sokszor próbálkoztak, hogy fiúgyermekük szülessen, így a népesség növekedett. A törvények persze a népesség nagyarányú növekedésére is talált megoldást. 30 évvel ezelőtt Kínában bevezették a születésszabályozást melynek lényege, hogy minden házaspárnak csak egy gyermeke születhet.

⁴¹ Kína, <http://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%ADna>

⁴² Ce-hszi kínai császárné, http://hu.wikipedia.org/wiki/Ce-hszi_k%C3%ADnai_cs%C3%A1sz%C3%A1rn%C3%A9

1.3 ábra: <http://szakkonyvkeres.unas.hu/105-eve-hunyt-el-CEHSZI-Maganelet-a-kinai-csaszarok>

Rengeteg fiatal nőt kényszerítettek abortuszra. A törvény azt is magával hozta, hogy mivel a fiúgyermek tartja majd el az idősödő felmenőket, ezért főleg lány magzatok fejlődésekor szakították meg a terhességet akár a kilencedik hónapban is. A születésszabályozásnak köszönhetően rengeteg fiúgyermek született ebből következően és a nemek egyensúlya felborult. Manapság 100 megszületett lányra jut 117 fiú gyermek. A rendszer rengeteg problémát vetett fel. Az első, hogy rengeteg lányt rabolnak el a szomszédos országokból, hogy kiegyenlítsék az arányokat és a férfiaknak feleségeket találjanak, másrészt a törvényen kívüli gyermekeket tehát a másodjára megszületet gyermekeket akár nagyobb korban is egyszerűen elveheti, elrabolhatja az erre a célra létrehozott születésszabályozási rendőrség. Az szülők be sem merik jelenteni gyermekük születését nehogy elvegyék tőlük gyerekeiket, pedig így sem óvodai, sem iskolai, sem pedig kórházi ellátásban nem részesülhetnek.

Abban az esetben, ha valakit a törvény megszegésén rajtakapnak 3 millió forint bírságot kell fizetnie. A gazdagok mivel megtehetik gyakran több gyereket is vállalnak.⁴³ A törvényt 2013-ban enyhítették, így ha az egyik szülő egyke akkor házaspár vállalhat két gyermeket is.⁴⁴

A nők bére Európához hasonló módon itt is a férfiak bérszintje alatt van ugyanis keresetük mindössze 67%-a a férfiak átlagos keresetének, pedig felmérések szerint az egyetemista nők sokkal jobban teljesítenek férfi társaiknál.

A kínai társadalom férfi és női többsége is úgy véli, hogy a nőknek semmi keresnivalója a politikai életben, a nő feladata a háztartás vezetése. A kínai kormány fontosnak tartja a kínai nők helyzetének javítását, így a nők mára már azonos jogokkal rendelkeznek a politika, a gazdaság és a kultúra tekintetében is.⁴⁵

⁴³ akiraly, Negyvenmillió szellem országa, <http://444.hu/2013/12/22/negyvenmillio-szellem-orszaga/>, 2013

⁴⁴ Változik a kínai születésszabályozás, <http://kurir.hu/kueluegyek/6221-valtozik-a-kinai-szuleteszabalyozas>, 2013

⁴⁵ Földi Bence: Nincs sok esélyük a nőknek a kínai politikában, http://kitekinto.hu/kelet-azsia/2012/11/17/nincs_sok_eselyuk_a_nknek_a_kinai_politikaban/#.U3_SqyhIN-B, 012

3. India

A következő ország melyet a Távol-Keleti kultúrákon belül ismertetni szeretnék, az Indiai kultúra. India történelmi korszakai megegyezik az Európában ismertekkel. Az ősi indiai emberek törékeny

1. ábra Indiai nő

testalkatú, barnás bőrű emberek voltak. A nők feladata itt is a dominánsan a gyűjtögetés, a földművelés és a gyermekekre való felügyelet volt. Az India őskori és ókor civilizációról sajnos nem sok forrás maradt fenn így csak homályos feltevésekre hagyatkozhatunk.

Ahhoz, hogy Indiában megismerjük a nő helyzetét az országban lévő különböző vallásokat kell áttanulmányoznunk. Indiában körülbelül az emberek 80% hindu vallású 13 % iszlám vallású és körülbelül 2 %-uk keresztény.⁴⁶

3.1. Nő helyzete a Hinduizmusban

India legősibb vallása a hindu. Tudósok keletkezését i. e. 1500–i. és i.sz. 1500 közötti időszakra teszik. A vallás pontos tanítását nehéz meghatározni, hiszen napjainkban is formálódik, változik. Nincs konkrét alapítója és szent könyve sem. A hinduizmus a különböző hitrendszerek és szent írásokban lefektetett tanításokon alapszik, alapvető forrása a Védák azaz a tudás.⁴⁷ Manu szerint ki a fennmaradt mondák, írások szerint Véda leszármazottja, a nő mindig kiskorú marad, ezért először az apa majd a férje gondoskodása alá tartozik.

Érdekes, hogy ebbe a férfiközpontú társadalomban bár a férfi irányított mégis az rokonságokat női ágon tartották számon. A fenn maradt források szerint az ókori Indiában a nők is poligámiában éltek, tehát egy nőnek több férje is lehetett. A későbbi

⁴⁶ Indiai kasztrendszer, http://hu.wikipedia.org/wiki/Indiai_kasztrendszer

⁴⁷ Hinduizmus, <http://hu.wikipedia.org/wiki/Hinduizmus>

1.ábra: <http://babybooz.com/hirek/torvenyes,-az-indiai-nok-fele-megis-az-illegalis-utat-valasztja>

időkből, amikor már fontossá vált az öröklődés kérdése, fontos volt tudni, hogy a született gyermek éppen melyik férjtől fogant. A nők monogámiára való áttérést a kialakulóban lévő iszlám vallás is támogatta.

3.1.1. Kasztrendszerek a Hinduizmusban

A hinduk egy mindent magába foglaló istenben Brahman hisznek. Hisznek a lélekvándorlásban a szabad akaratban, a karmában az önmegváltásban.

A fenn már említett Manu törvényei szerint jöttek létre a kasztok, melyre a hindu vallás minden nézete épül. A hindu vallást gyakorlók közül mindenki beletartozik valamelyik kasztba. Amennyiben valaki nem hindu vallású egyik kasztba sem tartozik bele

A négy fő kaszt a papság, akik a legfelsőbb kaszt, hiszen szellemi és erkölcsi tisztaságuk miatt ők állnak legközelebb Istenhez, második kaszt a harcosok, akik a fennálló rendet védelmezik, alattuk helyezkednek el dolgozók akik gazdasággal iparral kereskedelemmel foglalkoznak, és végül ő alattuk pedig a felső három kasztot kiszolgálók helyezkednek el. A legalsó kaszt az érinthetetlenek, akik utcát söpörnek, esetleg tolvajok.

A kasztok között nincs átjárás csak beleszületéssel örökölheto a nemzettség, merev szabályok vonatkoznak rá ezért két különböző kaszt tagjai is csak szabályokat betartva házassodhat, valamint az is meg van kötve ki kitől fogadhat el ételt italt.

A házasságra vonatkozó szabályok három csoportját különböztetjük meg.

- endogámia, ahol a házasság csak a csoport tagjai köz jöhet létre.
- exogámia, ahol csak házassági csoporton kívül lehet házasságot kötni,
- hipergámia, ahol a lány saját vagy csak övénel felsőbb kasztba adható feleségül⁴⁸

3.1.2. Hindu házasság

A hindu vallásba tartozó minden lánynak férjhez kell mennie mielőtt nemileg éretté válik. Ezért legtöbbször már csecsemőként kiválasztották jövendőbelijüket. Amennyiben a szülők az éretté válásáig nem találhatnak férjet lányuknak akkor jelképesen nőül adják egy tárgyhoz, vagy egy növényhez. A lányokat körülbelül 12 éves korban kísérték a férj házába, kiknek házasság előtti szüzessége kötelező. Nem volt ritka, hogy

⁴⁸ Indiai kasztrendszer, http://hu.wikipedia.org/wiki/Indiai_kasztrendszer

a 10-12 éves lányokat felnőtt férfiakkhoz adták feleségül.⁴⁹ Nászajándékul a férj Indiában tehenet ajándékozott a nő családjának, a nő pedig tüzet hozott az apai házból, mint az asszonyi szolgálat szimbólumát.⁵⁰

A házaseletet is korlátozták, amelyet havonta 16 napon keresztül szabadott gyakorolni. A hindu vallás szerint a nők csak egyszer mehetnek férjhez, a válást nem ismerik, ha a pár házasságot kötött az egy életre szól. A házasságtörő nőt kutyákkal marcangoltatták szét, azonban a férj hűtlensége bocsánatot nyert, tarthatott ágyasokat.

Az ágyasokkal való kapcsolatra sok megkötés vonatkozott. Az egyik ilyen például, hogy az ágyasnak olyan kaszthoz kell tartoznia, amelynek tagjaitól a férj elfogadhat vizet. A férj ágyasa főztjéből nem ehet, valamint az ágyas nem származhatott az érinthetetlenek kasztjából. Ha mégis ilyen kasztok közti keveredésre került sor, a férfit és a nőt is megvakították, a lány rokonait pedig megölték, vagy rabszolgaként értékesítették. Abban az esetben, ha a fent bemutatott kasztok közül a hipergámiát gyakorló lány alacsonyabb rangba tartozó kasztba házasodik, akkor egész család lesüllyed az alacsonyabb kasztba.⁵¹ A házastársuk halála esetén az özvegyasszonyok -ha a családfővel fiúgyermeket nem nemzett örököst-, a feleség választhatott, hogy a férje fivérével örököst nemz, vagy a satit a tűzhalált választja.

3.1.3. Sati

A Sati lényegében öngyilkosság melyet először Sati, Visnu isten felesége követett el. Tettéről sokféle legenda kering, de mindnek vég az, hogy Sati az áldozati tűzbe vetette magát.⁵² Az ő mitológiai példáját követve az évszázadok során hindu özvegyek ezrei áldozták fel magukat férjük halotti máglyáján. A hindu vallás hiszi, hogy a férjnek szüksége van feleségére a halál után is. A lányokat már nagyon fiatal korban a hagyomány megtartására tanították. Ha valaki nem tette meg a kaszt kiközösítette. Abban az esetben, ha a nő mégis a rituális önfeláldozást választotta, szentként kezelték halála után. Mára már betiltotta a kormány és mindenütt tilos ezt a szokást követni.⁵³

⁴⁹ Indiai kasztrendszer, http://hu.wikipedia.org/wiki/Indiai_kasztrendszer

⁵⁰ A szexuális viselkedés változásai az ismert emberi történelem során, <http://www.szexualpszichologia.hu/viselkedesvaltozas.htm>

⁵¹ Indiai kasztrendszer, http://hu.wikipedia.org/wiki/Indiai_kasztrendszer

⁵² Hinduizmus, http://www.krisztus.ro/tortenelem_hinduizmus.php

⁵³ Gróf Katalin: 4 megbocsáthatatlan bűn, amit a nők ellen elkövetnek, http://www.femina.hu/terasz/nok_eroszak_korkep, 2009

Az európai kultúra hatására ma már a fiatalok szabadon választhatnak párt, és az esküvő előtt együtt is járhatnak. A gyerekházasságokat 1929-ben betiltották, és megállapították a házassági korhatárt, mely a férfiaknál 18 a nőknél 14. életévük betöltése.⁵⁴ Az esküvőt napokon keresztül ünneplik. Ha a fiatalok úgy döntenek összeházasodnak, elkészíttetik horoszkópjukat, mely megmutatja, mennyire összeillő párt alkotnak. A házasulandók, így tudják mi várhatón kapcsolatukban és igényeiket is meg tudják beszélni.⁵⁵

3.1.4. Hindu istenségek

A hindu vallás megszámlálhatatlan istent és istennőt imád. Legtöbbjüket többféle alakban jelenítik meg attól függetlenül, hogy az isten, vagy istennő éppen milyen ellentétes tulajdonsággal kívánják jellemezni. A külön arcoknak külön nevet is adnak például a fent említett Sati, akit a hindu vallás megemlít még Durga, Parvati, Káli neveken.⁵⁶ A hindu vallás szent állata a tehén, melynek neve Gomátá, azaz tehénanya. A hindu pantheonnak egyik legismertebb alakja Ganésa az embertestű elefántfejű istenség.⁵⁷

1.1. ábra: Parvati istennő

3.1.5. Hagyományos viselet, a Szári

A hindu nők hagyományos viselete szári. A szárinak több fajtája ismeretes. A földművelésekkel foglalkozó népek nem ismerték a varrást, így az anyagot különböző módszerekkel magukra csavarták. A szári eredete a mitológiai időkbe nyúlik vissza egészen Draupadi legendájáig. A lány csak azért őrizhette meg ártatlanságát, mert a kéjsóvár hódolók nem tudták kihámozni a végtelen szariból melyet Krisna isten ajándékozott neki.⁵⁸ A szári mérete amit a mai nők hordanak 7-9 méter hosszúság között van. A nők ezt a derekukra kötik szoknyaként. Legalul a szári alapjaként

⁵⁴ Indiai kasztrendszer, http://hu.wikipedia.org/wiki/Indiai_kasztrendszer

⁵⁵ Keczánné Macskó Piroska, Indiai házassági szokások, http://india.network.hu/blog/india_klub_hirei/indiai-hazassagi-szokasok, 2010

⁵⁶ Párvati, http://hu.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1rvati_%28istenn%C5%91%29

⁵⁷ Hinduizmus, <http://hu.wikipedia.org/wiki/Hinduizmus>

⁵⁸ Szári - az indiai nők népviselete, <http://terebe.hu/keletkultinfo/lexikon/szari.html>
1.1 ábra: Parvati, Laksim and Sarasvati, <http://www.dollsofindia.com/library/devis/>

alsószoknyát viselnek, felül pedig egy derékig érő rövid blúzt viselnek, amely összhangban van a szári többi színvilágával. A szári népserűségét az is alátámasztja, hogy Varma, a kiváló festő hindu női istenségeket is ebben a viseletben festette meg. Úgy találta a szári adja vissza a legtökéletesebben a női test anatómiáját. Az elhasználódott régi szárikat újból felhasználták és táskákat hátizsákokat és törölközőt készítenek belőlük.⁵⁹

3.2. Nő az Iszlámban

India területén második legnagyobb számban előforduló vallás az iszlám. Ugyan India lakosságának körülbelül csak 13 % -át teszi ki, világszemléletben azonban itt él harmadik legnagyobb muszlim közösség a világon. A vallás kialakulását a 7. századra becsülik a tudósok. Alapítója Mohamed akinek elmondása szerint Gabriel arkangyal látogatott meg és isten szavát tolmácsolta neki. A kinyilatkoztatásokat Mohamed leírta, és így készített írásokból megszületett a Korán, mely a vallás szent könyve lett. Az Iszlám monoteista vallás, Allahot mint istent imádják. Az Allah arab kifejezés isten megnevezésére utal. Az Iszlám tiltja Isten, és az ember képi ábrázolását. A vallás maga azonos töből származik mint a keresztény és arab vallás. Az arab nyelvben mind az iszlám mind a muszlim szó jelentése „Isten akaratának való alávetés” vagyis Allahnak való engedelmességet jelent.

Az iszlám a vallás, a muszlim pedig a vallást gyakorló hívő megnevezése. Az iszlám két forrásból a Koránból és a Szunnából vezeti le vallásának alapjait.⁶⁰ Az nők helyzetének az iszlámban sokféle megítélése van. Sok olyan forrással találkoztam, mely összevágott félmondatokból ír az iszlám hittről. A korán külön fejezetben taglalja a nőkkel kapcsolatos szabályokat, de kezdjük a legkisebbekkel.

3.2.1. Lányszületések és a Korán

Ahogy a korban ekkortájt mindenhol a leánygyermek születése mindenütt itt is szégyent jelentet szülei számára. A nem kívánt leánygyermekeket élve eltemetve a sivatagban hagyták magukra. Az így keletkező természetes egyensúly miatt a nők száma megfogyatkozott ezért a férfiak a szomszéd törzsből felnőtt lányokat raboltak maguknak a családalapításhoz. Ez gazdaságos megoldásnak számított, hiszen a lányokat nem kellett felnevelni nem ették el fiútestvérük elől az ételt. [Balogh Tímea, 2007]

⁵⁹ Az indiai szári, <http://kreativutitars.hu/ablak-a-vilagra/az-indiai-szari-4>

⁶⁰ Iszlám, <http://hu.wikipedia.org/wiki/Iszl%C3%A1m>

A korán elítéli a gyermek gyilkosságokat és kimondja, hogy akár lány akár fiú gyermek születik az egyforma örömmel kell fogadnia a családnak, hiszen Allah küldte. A gyerekeket nemüktől függetlenül ugyanolyan jogok, ruha, étel illetik meg ugyanakkora örömmel kell őt fogadni szüleinek és a családtagoknak, mint a fiúgyermeket.. Sőt azt mondja, hogy ki leányát életben hagyja azt Allah a paradicsomba engedi.

„Allahé az egek és a föld uralma. Azt teremt, amit akar. Lányokat ad annak, akinek akar, és fiúkat ad annak, akinek akar,” ⁶¹

3.2.2. Korán a házasságról

Az iszlám vallás a családot a muzulmán közösség magjának tekinti. A család fontos feladatot tölt be a boldog élet megteremtésében. A család ellen irányuló támadásokat a muzulmán jog keményen bünteti. A család egy muzulmán számára sokkal tágabb fogalom, mint ez európai kultúrákban. Az iszlám vallásban

1.2 ábra: A korán egy oldala

a családhoz tartozik a feleség és a gyermek mellett a házastársak szülei, nagynénik nagybácsik, unoka testvérek és még azok gyermekei is. [Balogh Tímea, 2007]

Mohamedán próféta szerint aki megházasodik, az teljesíti vallási kötelezettségeinek felét.⁶²

A feleséget az iszlám kultúrában a leendő férj számára anyja vagy más közeli női családtagok választják ki. Az asszonyok ezt könnyen megtehetik, hiszen sok olyan hely van ami csak az ő számukra van fenn tartva. Ilyen helyek például a nyilvános fürdők vagy a különböző összejövetelek ahol beszélgetést is kezdeményezhetnek a kiválasztott lánnyal. Fontos szempont volt a lány engedelmessége és alázatossága, hiszen a meny házasság után a férj házába költözik, ahol az anyósa uralkodik felette. Ezen kívül fontos

⁶¹ Korán, Dzszuz: 25, Szúra: 42, A Tanácskozás Szúra,49,487. Oldal

⁶² A Házasság A Vallásnak A Fele, [Http://Egyistenhit.Net/?Url=106](http://Egyistenhit.Net/?Url=106)
1.2. ábra: <http://mek.oszk.hu/01900/01954/html/index367.html>

még a vallásosság, mert nem szabad, hogy a családjára meginogjon, ezáltal rossz hírével keltve a családnak, valamint elforduljon a vallástól. A feleség természete is lényeges, hiszen a gyermekek nevelése az ő feladata. A fiúk ilyenkor kénytelenek nőrokonaik döntésére bízni magukat, hiszen a fiatal házastársak nem találkozhatnak egymással házasság előtt. Mohamed próféta volt az aki szorgalmazta, hogy a férj házasság előtt megtekinthesse az lány arcát és kezét, amelyekből következtetni lehetett szépségére és alakjára. [Balogh Tímea, 2007] A Korán kiköti, hogy pontosan kiknek nem szabad egymással házasodni.

„Megtiltottak nektek (házasodni velük) az anyáitok, a lányaitok, a lánytestvéreitek, az apátok lánytestvérei, az anyátok lánytestvérei, a fiútestvéreitek leányai, a lánytestvéreitek leányai, a szoptató ajkátok, a feleségeitek anyjai, és a mostohalányaitok, akik a gondviselésük alatt vannak a feleségeitől, akikkel háltatok, de ha nem háltatok velük, akkor nincs bűn rajtatok. És (szintén tiltott nektek) a fiaitok feleségei, akik a saját ágyékaikból származnak, és hogy két lánytestvért vegyetek el egyszerre, kivéve, ami már megtörtént. Bizony, Allah Megbocsátó, Irgalmas.”⁶³

Nem lehet feleségül kérni olyan nőt aki már másnak elígérkezett, gyászidejét tölti vagy várakozási idejét tölti. A lányokat, bár nem volt kötelező leggyakrabban felfelé a családnál jó módú férfiaknak adták feleségül ezzel anyagi biztonságukat garantálva. A Korán támogatja a rabszolgák közti házasságot is. [Balogh Tímea, 2007]

3.2.2.1. Házassági szerződés

A házasságkötést hosszú egyeztetés előzi meg, és a férj által tett házassági ajánlatot rögzíteni kell. A szerződésben a felek vagyoni helyzetét határozzák meg. A szerződést két tanú és a menyasszony gyámjának a jelenlétében fogadják el. A menyasszony gyámjának jelenléte fontos tényező, hiszen a lányt megkárosíthatják a szerződés által. Ennek elkerülése érdekében van jelen a gyám. A házassággal az apa felelősége megszűnik lánya felett és átszáll a férjre. A nőt a párválasztás joga nem illeti meg, de házasságba való beleegyezés megtagadása a jogukban áll. A nászutat, ha a férj több feleséggel rendelkezik szűkre szabják. A férj a nő támogatója és védelmezője. Az

⁶³ Korán, Dzszuz: 4, Szúra: 4, A nők szúra 80. oldal

európai kultúrákkal ellentétben itt a férj ad jegyajándékot a feleségnek. A nő ezzel a vagyonnal maga rendelkezik. [Balogh Tímea, 2007]

3.2.2.2. Többnejűség

A többnejűség már az iszlám előtt is létezett azonban a korán pontosan meghatározta a poligámia feltételeit. Az iszlám férfi egy időben két asszonyt nem vehetett nőül, és legfeljebb négy asszonyt vehetett feleségül, de csak akkor, ha mindegyikkel igazságosan tudott bántani. [Balogh Tímea, 2007] Ez azt jelenti, hogy anyagilag ugyanannyit kellett biztosítani az összes arának. A férfinak meg kellett próbálnia megosztani a szívét, nem mutathatta ki mely feleségét szereti jobban.

„Képtelenek lesztek arra, hogy igazságosak legyetek asszonyaitok iránt, bármennyire is törekednétek erre. (Ám) ne forduljatok el teljesen (valamelyik feleségetektől) úgy, hogy bizonytalanságban hagyjátok őt.”⁶⁴

Az első feleség beleegyezése szükséges az újabb házasság megkötéséhez, ha a férj beleegyezése nélkül mégis megházasodik, elválhat tőle. Sokszor a nő saját maga kéri férjét, hogy vegyen magához új asszonyt, mert már a gyerekek mellett nincs ideje férjével foglalkozni. [Balogh Tímea, 2007]

3.2.2.3. Muta

A muszlim vallás házasság mellett lehetőséget ad olyan ideiglenes házasságok kötésére, amelynek hossza korlátlan idejű. A felek a szerződésben házasságuk hosszára megállapíthatnak akár egy napot, de akár éveket is. A férfi így egy ötödik feleséget vehet maga mellé, azonban erre nem vonatkozik a korán utasítása mivel az asszonyt nem kötelessége eltartani. A jegyajándék azonban mindenképpen megilleti az asszonyt.

Ha a férfi a kijelölt határidő előtt szeretné a Mutát megszüntetni megteheti, a szerződésben foglal pénzösszegért. A Mutát egy más istenhívő nővel is lehet kötni, szemben a hivatalos házassággal ahol csak muszlim származású asszony lehet a feleség. A házassági szerződésben azt is ki kell kötni, hogy a házasságból született gyermek kinél marad a házasság felbomlása után. A férj halálának esetén az anyával szemben a gyermeket örökség is megilleti. [Balogh Tímea, 2007]

⁶⁴ Korán, Dzsuz: 4, Szúra: 4 A nők szúra ,129, 98.oldal

3.2.2.4. Istibdā

Az Istibdā szintén egy ideiglenes házassági forma, azonban itt az asszony köt szerződést a férje tudtával és beleegyezésével egy házasságon kívüli harmadik személlyel. A szerződést akkor szokták alkalmazni, amikor a férj nemzőképtelen, de szüksége van örökösrre. A kijelölt harmadik fél általában a férj fiútestvérre, vagy közeli rokona. Az így születet utódra a férfi fél nem tarthat semmilyen igényt. [Balogh Tímea, 2007] A korán keményen bünteti a házasságtörést. [Balogh Tímea, 2007]

*Ha egy férfi és egy nő paráználkodik, mindegyiküket száz korbácsütéssel korbácsoljátok meg!*⁶⁵

3.2.2.5. Öröklés

A férj halála esetén a vagyon $\frac{1}{4}$ -ét örökli a nő ha gyermekük születet a vagyon $\frac{1}{8}$ -dát. A vagyon többi részét az elhunyt szülei, a többit házastársa gyerekek öröklík.

A válást bár törvény engedélyezi, nagyon nehéz kimondatni.

A bíróság sem tehet sokat, a férj beleegyezése feltétlenül szükséges. A férj a válás után is fizeti felesége tartásdíját. A nő miután házassága felbomlott még négy hónapig nem választhat magának új férjet, ezt az időszakot nevezzük Iddának. Egy férfi háromszor veheti el ugyanazt a nőt, az asszony mással is házasságot köt majd elválík, újra férjhez mehet az első férjéhez akitől már háromszorosan elvált. [Balogh Tímea, 2007]

3.2.3. A nők korlátjai

Bár a nőknek a Korán sok jogot engedélyez, európai szemmel sok megkötés is van. Ilyenek például, hogy az asszony egyedül van otthon, nem engedhet be senkit férje engedélye nélkül, illetve a lakást sem hagyhatja el csak megfelelő kísérvél. A férj jóváhagyása nélkül ajándékot sem fogadhat el. A nő házastársa engedélyével dolgozhat, ha van szabadideje, és munkája nem megy a gyerekek nevelésének rovására. Sok nő dolgozik a banki szektorban és a légitársaságoknál. Az Korán arra az estre, ha a nő nem engedelmeskedik több ösztönzési formát ír elő.

A férfiak a nők védelmezői és támogatói, amiatt hogy Allah néhányukat előnyben részesített másokkal szemben, és mert ők (a férfiak) költenek rájuk a vagyonukból.

⁶⁵ Korán, Dzszuz: 18, Szúra: 24, A fény szúra, 2, 349. oldal

Ezért a jóra való nők engedelmesek, őrzik a férjük távollétében azt, amit Allah őrizni parancsolt nekik. És azok, akik rossz viselkedésétől tartotok, hát figyelmeztessétek őket, és (ha ez nem használ,) hagyjátok őket magukra az ágyban, és (ha ez sem használ,) üssetek rájuk. Ezután, ha engedelmeskednek nektek, ne keressetek utat ellenük. Allah Magasztos, Nagy.⁶⁶

3.2.4. Ruházkodás

Ha muzulmán nő, valamilyen okból el kell hogy hagynia háztartást, azt csak a meghatározott ruhadarabokban teheti meg. Mindezek mellett kerülnie kell a mozdulatainak, ékszerükkel való zajkeltést. A parfüm valamint az illatszer használat sem ajánlott. [Balogh Tímea, 2007]

Az ékszerek és a különböző ruhák viselése számot ad a férj anyagi helyzetéről a társadalomnak is, valamint a feleség is örülhetett a szép ruhadaraboknak. Míg az európai kultúra arra törekszik, hogy a viselt ruha minél jobban kihangsúlyozza viselője alakját, addig az iszlám vallás pont az ellenkezőjére törekszik. A zárt ruhák viselésének célja a szépség elrejtése az idegenek előtt. A korán nem írja elő kötelezően a zárt öltözetek viselését, de a hivatkozást elítéli. A korán felsorolja, kik azok akik előtt a nők szabadon mutakozhatnak.

„És ne mutassák az ékességüket, kivéve a férjüknek, vagy az apjuknak, vagy a férjük apjának, vagy a fiaiknak, vagy a férjük fiainak, vagy a fiútestvéreiknek, vagy a fiútestvéreik fiainak, vagy a lánytestvéreik fiainak, vagy az asszonyaiknak, vagy akit jogosan birtokolnak, vagy a férfi szolgálóiknak, akikben nincs fizikai vágy, vagy a gyerekeknek, akik még nincsenek tudatában a nők szemérmének.”⁶⁷

A legtöbb muszlin ha utcára megy abaját vagy egy hosszú, kabátszerű dzsilbabot húz. Mindkét formát nők és férfiak egyaránt hordják.

A muszlim nő öltözködésről a legtöbb embernek a csador jut eszébe. A csador elfedi az egész testet, ujjkivágása nincsen a félkörív alakú viselet, csak elől nyitott. A nők derékra tekerve, vagy kézzel esetleg szájjal fogva tartják magukon. Főleg Irán és Pakisztán területén jellemző viselet. Fekete és kék színben terjed el.

⁶⁶ Korán, Dzsuz: 5, Szúra: 4, A nők szúra, 34, 83. oldal

⁶⁷ Korán, Dzsuz: 18, Szúra: 24, A fény szúra, 31, 352. oldal

A burka (1.3.ábra) a csadorhoz hasonlóan szintén a nők hagyományos viselete, azonban, még annál is zártabb. Az egész testet elfedi, az arcot, és a szemeket is takarja. A burka szemek előtti része ritkább szövésű vagy hálós anyagból készítik, amely gyakran leér az orr részéig, hogy az viselő könnyebben lélegezzon. Leggyakrabban kék színű anyagokból a hétköznapi ruhák felett viselik. Afganisztán India és Pakisztán területén terjedt el.

A Nikább Egy az egész arcot eltakaró kendő, a nőknek csak a szemüknél van nyitott rés.⁶⁸ Az arcfátyolok közül még megkülönböztetjük a hijab az Al-Amira és a Shayia viseleteket.

A hijab a nő haját és nyakát takarja a Al-Amira mely inkább csőhöz hasonlító, azaz egyenes alakú szintén a haját és a nyakat takarja, de tartozik hozzá egy kisebb fejfedő mely lefogja a haját. A Shayaia viselete közül a legzártabb, ehhez is tartozik fejfedő, de itt a kendő háromszög alakú. [Balogh Tímea, 2007]

1.3. ábra Muszlim öltözetek

A muszlim vallású nők nyilvános fürdőzése is megoldott ugyanis léteznek muszlim nők számára fürdőruhák. Ilyen például veilkini és mycozzie vagy a legújabb fejlesztés az ausztrál cég az Ahiide által tervezet Burqini. A fürdődressz csak a kézfejet a lábfejet és az arcot hagyja szabadon, máshol azonban teljesen zárt.

⁶⁸Seherezade:A muzulmán nő költözködése, <http://www.divattortenet.hu/bongeszde/olvasoterem.php?m=olvas.menu&p=olvaso/muzulman-nok-oltozkodese>
1.3.ábra: <http://nagytazas.wordpress.com/2012/08/22/tetotol-talpig-amit-kivulallokent-a-fejkendokrol-tudni-lehet/>

A fürdőruha a bűvárruhákhoz hasonló anyagból neoprénből készült azonban nem simul annyira testre.⁶⁹

2011-ben Franciaország közgyűlése betiltotta a egész arcot elfedő fátyol, a burka vagy a nikáb közterületen történő viselését. A többi az arcot nem fedő kendő tehát a fent említett hijab azonban továbbra is hordható az országban. A ruházat betiltását az személyazonosság beazonítása miatt kellett törvénybe foglalni.⁷⁰

3.2.5. Sminkelés, Ékszerek, Testfestés

A muzulmán nőknek nagy hangsúlyt fektetnek arcukra, hiszen a zárt ruhákban csak azon keresztül tudják kifejezni egyéniségüket. Nagy hangsúlya van a minőségi sminkelésnek és egyes iszlám országokban az arcplasztika is nagyon divatos. Tudni kell azonban, hogy a muszlim nők nagy része önként választja a hagyományos öltözékeket. A ruházat elfedi testüket, és ezáltal biztonságba érzik magukat.⁷¹

India történelmében hagyománya van az ékszereknek. Kutatók szerint krisztus születése előtt 2500 évvel is viseltek már Indiában ékszereket. A vallás és a hagyományok változásokon mentek át, de minden korból maradt ránk valamilyen ékszer. Az i.e 3.-2. századból fennmaradt nőkről készült szobrokon is láthatóak

1.4. ábra Indiai nő ékszereivel

különböző ékszerek. Akkoriban az asszonyok láncból fűzött öveket és akár a hasig lelógó hosszú medálokat hordtak. Az 1-2 századból ránk maradt leletek szerint a nők lábpereceket hordtak, melyeknek száma a korszakokkal együtt növekedett. A menyasszony az esküvőn apjától kapott ékszerei az örökségét képezték, és a gazdasági biztonságot jelentette a lány számára. Az ékszerek viselése a házasságot jelképezték. Az indiai hagyományban a mangalaszútrát egy speciális nyakláncot ma is úgy hordják,

⁶⁹ Burqini, <http://en.wikipedia.org/wiki/Burqini>

⁷⁰ A francia szenátus is betiltotta a burkát,

http://index.hu/kulfold/2010/09/14/a_francia_szenatus_is_betiltotta_a_burkat/, 2010

⁷¹ Seherezade: A muzulmán nők öltözködése,

<http://www.divattortenet.hu/bongeszde/olvasoterem.php?m=olvas.menu&p=olvaso/muzulman-nok-oltozkodese>

1.4.ábra:, http://indiavarazsa.blogspot.hu/2012_08_01_archive.html

mint mi a jegyűrűt. A nyakláncot az asszonyok házasságkötéskor teszik nyakukba és férjük halálakor veszik le. Az özvegyek nem hordanak semmiféle ékszert.

A legtöbb törzsben a karperecek mutatják meg, hogy a nő házasságban él. A karperec egyes helyeken elefántcsontból máshol kagylóból vagy korallból készülnek. A karperecet a férj mellett jelképes őrként, védőpántként tekintik. A lánygyermek fülcimpáját már az első születésnapjuk előtt kilyukasztják. Fontos szerepet töltenek be ezek mellet a kézgyűrűk, a lábgyűrűk és a bokaperecek. Ezek az ékszerek gyakran ezüstből készülnek, mert az aranyat túl tiszta fémnek tartják a lábon való viseléshez. Speciális ékszerük a vagy más néven tikli, amelyet a homlok fölött, a haj választékánál hordanak. Régebben ez is a házasság jele volt azonban ma már csak különleges alkalmakkor hordják.⁷²

3.2.5.1. Bindi

Szintén a házasság jele volt eredetileg a bindi, amit a homlok közepén helyeztek el. A bindi jelentése: pont. A bindi kifejezetten hindu hagyomány volt azonban idővel viselése a mohamedánok körében is elterjedt. Dzsammu tartományba a fiúgyermeket szült kismamák viselnek fehér bindit, bindi ezen formáját csak az özvegyek hordhatják. Az indiai menyegzőkön a rokonok vörös bindit viselnek.

Manapság, azonban a bindi elveszette valódi jelentését és már a hajadon lányok is hordják összehangolva a ruhájuk színével.⁷³

3.2.5.2. Henna

A Hennát (1.5.ábra) az Indiaiak az emberi élet fordulópontjához kötődő ünnepeken, születéskor, házasságkor, halál idején festik magukra az indiaiak. A mennyasszonyok kezét könyékig, lábukat térdig festik be. Minden ünnepre külön meghatározott mintákat használnak.

Radasztában a termékenységet és az áldást szimbolizáló formákat használják a leggyakrabban.⁷⁴

1.5. ábra Henna festés

⁷²Rosta Erzsébet: Indiai ékszerek, <http://agnella.hupont.hu/106/indiai-ekszerek>

⁷³ Bindi, <http://terebess.hu/keletkultinfo/lexikon/bindi.html>

3.2.6. Kámaszútra

Ha az indiai kultúráról beszélünk, meg kell említenünk Káma-Szutrat. A Káma Szutra azaz a szerelem vezérfonalai Vátszjájana indiai filozófus műve, mely a érzéki örömek egyik legjelentősebb könyve. A könyv létrejötte idejében a nők kiszolgáltatottak voltak férjüknek, azonban a könyv ellentmond a kor szabályainak és a műből az szűrhető le, hogy a férfi egyetlen vagy legfőbb törekvése hogy a nőt a nemi együttlét során a legtokéletesebb boldogsághoz segítse.⁷⁵

3.2.7. India nők helyzete a jelenben.

Érdekes volt mikor kutatómunkám során a netes keresőbe beírtam az Indiai nők jelen helyzetére való keresésem. Az első oldalak az alábbiakat adták ki:

„Nők kiszolgáltatott helyzete”, „India a legveszélyesebb a nők számára”, „Az Indiai nők helyzete nem túl rózsás”.

Nézzük mit is takarnak fentiek. Az origo.hu írásából megtudhatjuk, hogy a nők teljesen kiszolgáltatott helyzetben vannak Indiában. A témában könyvet író brit újságíró, Sunny Hundal szerint sok indiai azért nem ismeri fel, mennyire súlyos problémával áll szemben az ország, mert a nők sorsát és társadalmi helyzetét meghatározó gondolkodásmód mélyen beivódott a kultúrába.

„Hatvanmillió. Indiában ennyivel van kevesebb nő, mint férfi. Miért? Mert sok lányt megölnek vagy még magzat korában, vagy újszülöttként. Mert amikor eladósorba kerülnek, csak viszik a pénzt, és amúgy sem jelentenek nagy dicsőséget a családjuknak. Mi a következmény? Egy egyre jobban durvuló társadalom, ahol kiéhezett férfiak erőszakolják halálra a nőket.

Indiában ma hatvanmillió nő hiányzik a társadalomból. Vagy azért, mert a szelektív abortusz miatt meg sem születtek, vagy mert a születésük után azonnal megölték vagy magukra hagyták őket. Fentiek teljesen rávilágítanak a jelenkori Indiában élő nők családban lévő sorsára, sőt társadalmi helyzetüket is érintő problémákra. Felveti a kérdést az iskolázottság tekintetében is, hogy lehet tanítani egy lányt kinek gyermek fejével kell férjhez menni, sőt gyermekeket szülni.

⁷⁴ M. Imre: A henna és a hennafestés - egy hennafestő írása,

http://india.network.hu/blog/india_klub_hirei/a_henna_es_a_hennafestes_egy_hennafesto_irasa, 2009

⁷⁵ Kámaszútra, <http://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%A1masz%C3%BAttra>

1.5.ábra : <http://www.paintingsoncanvas.net/print-60634-2493827/person-displaying-henna-hand-tattoos-djibouti-djibouti-photographic-print/>

„Ha egy családba lány születik, az egyet jelent a költségvetés durva megszorításával, hiszen mire eladósorba kerül, készen kell állnia a tekintélyes hozománynak. A férjek és családjuk pedig újabb és újabb követelésekkel állhatnak elő, és ha nem kapják meg a pénzüket vagy bármilyen más értéket, ami szerintük beleillik a hozomány fogalmába, akkor extrém esetben meggyilkolhatják a feleségüket, vagy öngyilkosságba kergethetik.

A statisztikák szerint ez az eljárás nem is számít extrémnek, sőt inkább mindennaposnak mondható, hiszen a hozományhoz kapcsolódó viták miatt óránként meghal egy nő Indiában.” Indiában 2008-ban 1948 embert ítélték el hozománygyilkosság vádjával, és 3876 férfi felmentést kapott a vádak alól.⁷⁶

Indiában egy nőnek nem lehetnek saját gondolatai és személyisége, teljesen be kell hogy hódoljon férfének. E megállapítás magyarázza az Indiai nők magas számú analfabétizmusát és ebből eredően a gazdasági helyzetüket is. A Világgazdasági Fórum az általa megvizsgált 134 ország közül a 114. helyre sorolta Indiát a nemek közötti egyenlőség tekintetében.

A Századvég Gazdaságkutató Zrt által 2013. januárjában megjelent elemzésében azt olvashatjuk, hogy a női szerepek mára már lassan átalakulnak, megváltoznak (ezt támasztja alá az India Alkotmány 15. cikke, mely megtiltja a vallási, etnikai, származási, társadalmi osztály szerint és nemi alapú megkülönböztetést), azonban még a nemi diszkrimináció a mai napig szembeötlő az országban.

Az oktatás terén is van mit javítani Indiában, annak ellenre, hogy a lányok az alap és középfokú oktatásban való részvétele javuló tendenciát mutat.

⁷⁶ Debreceni Andi: Miért kényszerítik öngyilkosságra az indiai nőket?

http://www.google.hu/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.femina.hu%2Fterasz%2Fmiert_kenyszeritik_ongyilkossagra_az_indiai_noket&ei=Cvd_U6efGsbbObGggcgJ&usg=AFQjCNEF_eokXFESivDIA5pyQ_KPvm6nMQ&sig2=qY4wx7-DBv51DrHnBIYpgQ&bvm=bv.67720277,d.ZWU,2011

1.ábra Teaszertartást végző Japán nő

4. Japán

Japán azon kevés országok egyike, amelynek fejlődése folyamatos, töretlen volt, az évszázadok során. Fejlődése egyrésztől azért volt lehetséges, mert elhelyezkedése messze esik az európai földrésztől, másrésztől Japán tudatosan zárkózott el a

világtól egészen 1854-ig amikor is Amerika kikényszerítette a Kanagawa egyezményt és Japán megnyitotta kapuit. Első említését a 1-5. században készült kínai hivatalos történeti írásokban találhatjuk. Az első japán nyelvű írás a 8. századból maradt ránk. Az ország a kínai kultúra hatására gyorsan fejlődött. Az ország számtalan hagyományt átvett Kínától például a buddhizmust és a konfucianizmust a vallások közül, valamint kézművességet költészet és mezőgazdasági ismereteket.⁷⁷

4.1. A japán nő őskora

Számtalan írásos emlék maradt fenn, ami bepillantást enged nyerni a japán ember minden napjaiba. A két legjelentősebb mű a japán kultúrában a Nihon Shoki és a Kodzsiki. Minkét mű közel egy időben készült, és legendákat, mítoszokat és az császárok uralkodásainak történeteit, valamint leszármazási adatit tartalmazza. A Nihon Shiki hosszabb, kiterjedtebb történelmet ölel fel. A Kodzsik, egy történetéből megtudhatjuk, hogy először Japánban a Őskorra (kb. i. e. 35 000 éve – i. sz. 300) és az Ókor (Kodai, 250–1185) első felében is matriarhátus uralkodott. A matriarhális berendezkedésről a patriarhátusra való áttérését egy fennmaradt mítosz így írja le:

„Amikor Izanagi és Izanami egybekelnek, először a nő kezdeményez, ő szólal meg, ami tökéletlen gyermekek születéséhez vezet. A többi isten tanácsára a pár megismétli a

⁷⁷ Japán, <http://hu.wikipedia.org/wiki/Jap%C3%A1n>
1.ábra: <http://www.teabynature.com/tea-around-the-world.html>

szertartást, ezúttal a férfi kezdeményezésére, ezzel helyreállítva a rendet, és egészséges gyermekeknek adva életet.”⁷⁸

Izanagi és Izanami Japán ősi vallás a sinto vallás istenei kinek lányuk Amateraszu Ómikami azaz a a Mennymegvilágító Nagy Istenség, a Napistennő a sintó vallás főistene.⁷⁹ Tőle származtatják a császári házat. Valamint az ő kultuszát idézi a 17. század óta használt Japán zászló. A fehér alapon piros pöttyös zászló a Hinomaru, a napkorong. A zászlóban a shinto vallás szerint a fehér a tisztaságot, a vörös egyenességet, a meleget szimbolizálja.⁸⁰ A shinto vallásba már ősidők óta megengedett a női papok felvétele.

Japánban a férfit és a nőt Sógunátus koráig ugyanazok jogok illették meg házasságon belül. Azonban a házastársaknak egy azon társadalmi ranggal kellett rendelkezniük, tehát endogám házasságokat kötöttek. Gyakoriak voltak az unokatestvérek közt kötött frigy. A házasságok nem monogám házasságok voltak, tehát egy férfi több nőt is oltárhoz vezethetett. A házasság célja a gyereknemzés volt.

Az alacsonyabb társadalmi csoportokban élő nők megválaszthatták párjukat.⁸¹ A lányok helyzete is eléggé kedvező volt, a lányok a fiúkkal egyenlően részesültek a vagyonban, s az is előfordult, hogy nő lett a dzsitó, vagyis intéző. A két nem egyenjogúságát az is alátámasztja, hogy japán trónján ebben az időben hat női császárnő is ült.

1.1. ábra: Amateraszu Ómikami

⁷⁸ Szerkesztő:Sedna/Kodzsiki, <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:-EpoGab7tykJ:hu.wikipedia.org/wiki/Szerkeszt%25C5%2591:Sedna/Kodzsiki+&cd=1&hl=hu&ct=clnk&gl=hu&client=firefox-a>

⁷⁹ Amateraszu Ómikami, http://hu.wikipedia.org/wiki/Amateraszu_%C3%93mikami

⁸⁰ Japán zászlaja és címere <http://www.hotdog.hu/animehoshi/japanrol-minden/japan-zaszlaja-es-cimere>, 2010

⁸¹ A japán házasság története, avagy elrendezett vagy szerelemből kötött házasság? , <http://japannokhelyzete.wordpress.com/2014/03/30/a-japan-hazassag-tortenete-avagy-elrendezett-vagy-szerelembol-kottett-hazassag/>

1.1. ábra: http://hu.wikipedia.org/wiki/Amateraszu_%C3%93mikami

Első Suiko császárnő volt. A trónon harmadikként őt Jitō-Tenno követte kinek uralkodása alatt életbe lépett az első jogrendszer. Uralkodás alatt feljegyzésre került több folyó, völgy, síkság, növények és állatok neve, valamint több tartomány népszámlálási adatai. A házasság az előkelőbb körökben a családok közti diplomáciát, békét hivatott szimbolizálni.⁸² A Kodai kor vége felé a házasságok monogámok lettek és a nő a férj házába költözött és egyre távolabbi ágról választottak házastársat. A férfiak sikerük jelképeként ágyasokat kezdtek tartani.⁸³

4.2. Ókori japán nő

Az ókort magába foglaló Nara és Heian korban a nők számára is nyitva álltak a különböző iskolák. Az iskolákban a kínai műveltség elsajátítására volt lehetőség. Idővel viszont elterjedt az a nézet, hogy a kínai tudományokban való jártasság nem illendő a fiatal lányok számára. A nők azonban szerettek írni és érzelmeiket kifejezni, de a kínai írás erre nem volt megfelelő ezért létrehozták a kana írásjeleket.⁸⁴

4.3. Sógúnátus kora és a nő

Japánban az ókort a feudális kor követte, amit a Csuszei 1185–1603 a sógunátus korára és az Edo-korszakra 1603–1868 osztják. A sógunátus korában az udvarhölgyek feladata a birtok irányítása volt, a szegényebb nők feladata a termelés volt. A nőknél egy része kereskedő volt. A házasságok két formájáról maradt fenn forrás. Egyik a szerelemből kötött házasság, mely a köznépre volt jellemző, a másik az elrendezett házasság volt ami a felsőbb körök között terjedt el. Az edo korszakra a már elterjedt az elrendezett házasság, sem a férj sem a feleség nem szólhatott bele párválasztásába.⁸⁵ A nő feladata a háztartás vezetése és a gyermeknevelés. Abban az esetben, ha fiú gyermeket szült a tisztelet iránta megnőtt, de a fiú örökös születése csak az előkelőbb körökben volt hangsúlyosabb ebben az időben.

⁸² A japán nők helyzetének történelmi áttekintése

, <http://japannokhelyzete.wordpress.com/tag/japan-tarsadalom/>
1.1. ábra: http://hu.wikipedia.org/wiki/Amateraszu_%C3%93mikami

⁸³ A japán házasság története, avagy elrendezett vagy szerelemből kötött házasság? ,
<http://japannokhelyzete.wordpress.com/2014/03/30/a-japan-hazassag-tortenete-avagy-elrendezett-vagy-szerelembol-kottetett-hazassag/>

⁸⁴ Heian-kor ,<http://hu.wikipedia.org/wiki/Heian-kor>

⁸⁵ A japán házasság története, avagy elrendezett vagy szerelemből kötött házasság? ,
<http://japannokhelyzete.wordpress.com/2014/03/30/a-japan-hazassag-tortenete-avagy-elrendezett-vagy-szerelembol-kottetett-hazassag/>

Felerősödtek a konfuciust eszmék, melyek akkor nagy teret hódítottak. A kor harcosai a szamurájok voltak, kiknek jelentőségük egyre erősödött, a barbár törzsekkel való háborúzás következtében. A szamurájok ereje megszilárdultával a nők egyre rosszabb idők köszöntöttek, és alárendelt helyzetbe kerültek. Létrejött a patriarcháli csalárendszer. A nők elvesztették jogaikat csak a családon belül tudtak érvényesülni.

4.4. Edo korszak

E korszakba a konfuceizmusi alapokhoz tértek vissza, a nők először apja idősebb bátyja majd férje és annak rokonai, özvegyként pedig fia fennhatósága alá került. Az Edo korban busidó vált uralkodóvá. A busido jelentése a harcos útja. A busido családban miként az a „Bíráskodási szabályzat”-ból is kitűnik, igen erős volt a szülő, főként az apa joga. Örökösét a szülő választotta ki – ekkor még nem érvényesült az elsőszülöttségi jog-, vagyonát, földbirtokát szétosztotta gyermekei közt. A szamuráj családokban született nők is szamurájnak számítottak (1.2.ábra) és rendelkeztek a férfiakhoz hasonlóan a rang minden kiváltságával.

1.2. ábra Női szamurájok az Edo korban

Az "Onna Daigaku", - azaz az asszonyok nagy tankönyve- szerint, mely leírja a szamuráj feleség jellemét. A nőknek önzetlennek, fegyelmezettnak, engedelmesnek kell lenniük.⁸⁶ Férjükről, családjáról és a háztartásról gondoskodniuk kellett. Harcolni nem volt kötelességük, szamuráj feladatuk család illetve a hűbéruruk védelmére korlátozódott. Természetesen volt kivétel a Kamakurai csatából ránk maradt koponyák között női koponyát is találtak.⁸⁷ A fiatal lányok –fiú testvérükhöz hasonlóan- kiskorban együtt tanulták meg a kardforgatás művészetét. A szamuráj feleségek szabadon élhettek és igen vallásosak voltak.

⁸⁶ Milyen szerepük volt a nőknek a szamuráj társadalomban, <http://szamuraj.gportal.hu/gindex.php?pg=8102305>

⁸⁷ Női szamurájokat is lefejeztek a középkori Japánban, http://multkor.hu/20110921_noi_szamurajokat_is_lefejeztek_a_kozepkori_japanban?print=1

1.2.ábra: <http://deanographics.com/past-featured/edo-period-female-samurai/>

4.4.1. Jigaki

Az ő tanításukban is létezett a seppukuhoz tehát az öngyilkossághoz hasonló módszer mellyel véget vethettek életüknek. A nő az idegen férfitől elszenvedett megszégyenítés a megalázás elkerülése érdekében vethetett véget életének. Az eljárás neve jigaki, amelynek pontos elvégzését a nők már kislánykorban elsajátítják. Az eljárás első lépése, hogy lábukat összekötik, hogy a hálál beálltakor, ne illetlen módon merevedjenek meg, majd a tanult módon elvágják nyaki ütőerüket.⁸⁸

4.4.2. Kunoicsik

A samurájokkal egy időben léteztek a Japán társadalom másik harcosai a nindzsák. Nindzsák, más néven sinobik, a feudális társadalom árnyharcosai a samurájokkal ellentétben inkább a zsoldosok, bérgyilkosok voltak, azonban a források szerint köztük is akadtak nők. A női nindzsákat kunoicsik-nek nevezik. Az elnevezésre kétféle változata ismert. Egyesek a japánul a nőt szimbolizáló kanjira vezetik vissza. Szétbontják ku-no-icsi-re melynek összes jelentése nő, valamint a másik lehetőség, mint jelentést nézi, a ku-t mint kilenc no-t mint képességet és az icsi-t vagyis egyet. Az így kapott szavakból a” kilenc képesség egy személyben” fordítást kapta.

A kunoicsi szervezettét Mochizuki Chiyome hozta létre fiatal nőkből árvákból, prostituáltakból. A lányokat magához vette és titkos iskolákban tanította ki őket. A férfiakhoz hasonló kiképzést kaptak, de álcájuk érdekében meg kellett tanulniuk énekelni, táncolni valamilyen hangszeren játszani és el kellett sajátítani a teaszertartás művészetét is. Feladatuk a hírszerzés az információk átadása mellett a gyilkolás is volt. Többféle álcájuk volt például a Gésa, prostituált a jövendőmondó és a szolgáló.⁸⁹

4.4.3. Művészetek

Az Edo korban a samuráj eszmékkel párhuzamosan divatba jött a virágkötészet, a nő és

1.3. ábra Saotome Taichi
kabuki színész

⁸⁸ Seppuku, <http://hu.wikipedia.org/wiki/Seppuku>

⁸⁹ Nindzsa, <http://hu.wikipedia.org/wiki/Nindzsa>

1.3 ábra: <http://www.asexuality.org/en/topic/32468-the-androgynous-look/page-67>

a kabuki. A kabuki a japán egyik klasszikus színháza, ahol eleinte csak nők játszhattak, de a darabok erotikusak, túlságosan kihívóak lettek és felütötte fejét a prostitúció, nem sokk kellett hozzá, hogy megalakultak belőlük az első piros lámpás házak. A törvény ezt megakadályozván kiadta, hogy női szerepet csak fiúk játszhattak, de mivel úgy tűnt ez sem segít, mivel a fiatal fiúkkal készült darabok épp úgy sikeresek lettek mint elődeik. A kormány végül törvényben kimondta, hogy a női szerepeket, csak felnőtt férfiak játszhatták.⁹⁰

1.4. ábra Gésák

4.4.4. Gésa

A gésák először a 11. században jelentek meg, feladatuk a kurtizánok és partnereik szórakoztatása volt. A legelső gésák férfiak voltak. A női gésák, amiket ma gésák néven ismer a világ először a 17. században léptek színre. Feladatuk volt hogy társalgásukkal, viccekkel

szórakoztassák a vendéget. A társalgás mellett feladatuk volt az ének, a tánc, a zenélés, mindebből leszűrhető, hogy a gésa nők igen műveltek voltak. Hagyományosan 6 évesen, 6 hónaposan és 6 naposan kezdték meg tanulmányaikat.⁹¹ A gésa támogatója általában egy gazdag férfi volt, a gésának csak vele szabadott szexuális kapcsolatot létesíteni, de azt is csak önszántból nem anyagi támogatásért cserébe. Ha valaki megcsalta támogatóját szényenben részesült.

Az a téveszme, hogy a gésák prostituáltak voltak a második világháborúra vezethető vissza, amikor japán prostituáltak (régiónál függően dzsóró, oiran, tajú) vagy éppen a szerencsétlen sorsra jutott nők kiszolgálták az amerikai katonák igényeit. A katonák természetesen nem tudták megkülönböztetni a két különböző fajta viselkedést egymástól. A gésa (1.3.ábra) és a oiran szinte mindenben különbözik egymástól. A gésák kifinomultabban öltözködnek, nem viselnek éles színeket, az arcuk is máshogy van kisminkelve.

⁹⁰ Kabuki, <http://hu.wikipedia.org/wiki/Kabuki>

1.4. ábra <https://www.flickr.com/photos/davegolden/48655877/>

⁹¹ Qeki, A japán gésák igazi arca, http://vilagutazo.blog.hu/2010/09/08/a_japan_gesak_igazi_arca, 2010

Legszembetűnőbb különbség, hogy míg a oiranok elől kötik meg kimonójuk övét (obi), addig ők hátul, annak jeléül, hogy nem testükkel szórakoztatnak. 1779-ben született meg a törvény mely elismer a Gésa szakmát. Közvetítői irodákat hozták létre és szigorú szabályokat hoztak létre a tevékenység folytatására.⁹²

4.4.5. Oktatás

Az Edo korba lányok 0-14 éves kor között együtt nevelkedtek, de magában a neveltetésben különbség volt. A családok leányaikat 10 éves korukban zálogházakba adták, hogy megtanulják hogyan kell vállalkozást vezetni és ezáltal be tudjanak segíteni a családi üzletbe. A szülők mindent megtettek, hogy lányukat minél jobb oktatást kapjon és magas vagyonos családoknál szolgálói állást kapjon. A szolgáló állás elősegítette, hogy a lányok önálló legyenek, kiszakadjanak az otthoni környezetből. A lányok a háztartásban is segédkeztek.

Azoknak a lányoknak, akik messze éltek a városoktól az oktatási lehetőségektől záródoklatokat szerveztek. A nőknek így lehetősége volt világot látni, utazni, tapasztalatot szerezni, idegenekkel ismerkedni. A záródokutakra jellemzően a nők a házasság előtti egy évben mentek egy férfi kísérelével és barátnőikkel.⁹³

1.5. ábra Terakoya iskola

A Szamurájok a béke időszakában egyre több hivatali állást vállaltak és utódjuknak speciálisan erre a posztra, utánpótlásra volt szükség. A 19. század végére az oktatás területe is fejlődésnek indult. A sógunátus, tehát a vezető rétegek gyerekei egy elit iskolába a Sôheizaka Gakumonzsóba jártak. A szegényebb családok gyerekei mindkét

⁹² Gésák, vagy prostituáltak?, <http://www.hotdog.hu/japaninfo/tevhitek/gesak-vagy-prostitutaltak,2012>

⁹³ Szabó Mária :Japán oktatási rendszer – Edo kor 1.rész, <http://japanfelderito.hu/japan-oktatasi-rendszer-edo-kor-1-resz/>, 2013

1.5. ábra: <http://en.wikipedia.org/wiki/Terakoya>

nem közösen a terakoya-ba (1.5.ábra) a közrangúak iskolájába járt. Az iskolák a felsőbb vezetők hozzájárulásának és a lelkes tanítóknak hála viszonylag gyorsan fejlődtek. Az iskolába róninok, samurájok, orvosok és sintoista papok is tanítottak. Az oktatás célja az olvasás, írás, és a matematika tudomány elsajátítása volt. A nők felsőoktatásba nem vehettek részt.⁹⁴

4.5. Japán modern kor:

A japán modern kor a Meidzsi-restaurációtól (1868) egészen napjainkig.

A japán nőkkel egészen 1946-ig konfucianizmus tanításában foglalt eszmék szerint bántak. A nők engedelmességgel tartoztak apjuknak, férjüknek. Nem örökölhettek, nem szavazhattak és nem is választhatták őket. Az 1868 Meidzsi Polgári törvénykönyv a nőket cselekvésképtelennek ítélte és egyenjogúságokról sem ítélt semmit a törvény.

Japánban ez első megmozdulások a nők jogainak érvényesítésért Raicho Hiratsuka, Shizue Kato, és Fusae Ichikawa nevéhez húzódik. Az első nőmozgalom is megalakult, mely az Új nőegylet nevet viselte. Az új alkotmány 1946-ban lépet életbe, és már biztosította a nők egyenjogúságát, a szavazáshoz az oktatáshoz a munkához való jogot. A házasság megkötéséhez is már szükséges volt a beleegyezésük, el is válhattak ha férjük hűtlen volt valamint férje halála esetén özvegyi jogra jogosult lett. Egy 1978-as törvény meghatározta, munkahelyen való előléptetés esetén ugyan azon béremelkedés illette meg mindkét nemet. 2000-ben pedig elfogadták a Nemek Közötti Egyenlőség Alaptörvényt, mely a diszkriminációval és a zaklatással kapcsolatban rendel el intézkedéseket.[Horváth Kitti, 2008]

4.5.1. Japán női nyelv

Japánban a társadalmi elkülönülések hatására, létrejött külön női és férfi nyelv. Persze nincsenek nagy különbségek, de a női nyelv azaz a *Onna kotoba* (női szavak) vagy *joseigo* (női nyelv). A különbség abban rejlik, hogy a nők sokkal lágyabb finom hangzású szavakat használnak. Sok bennük az engedelmes, alázatos jelző. A férfi nyelvvel ellentétben a mi nyers és erőtejes, az *Onnan kotoba* (a női beszéd) több tiszteletteljes és hagyományos kifejezést használ.[Süveges Éva,1999]

⁹⁴ Szabó Mária :Japán oktatási rendszer – Edo kor 1.rész, <http://japanfelderito.hu/japan-oktatasi-rendszer-edo-kor-1-resz/>, 2013,

4.5.2. A japán nők helyzete az oktatásban

Ma már minden tanköteles korú fiúnak és lánynak kötelező iskolába járni. Mindkét nem képviselői azonos oktatást kapni, nincs megkülönböztetés köztük. Vannak természetesen csak fiú magán iskolák, de az iskoláztatási illetve óvodás rendszer koedukált. A diákok 90%-a elvégzi a középiskolát és 40%-a tovább tanul valamilyen felsőoktatásban. A nők legtöbbször a középiskolát befejezve nem egyetemekre, hanem két éves főiskolai képzéseken vesznek részt. Bár 1991-ben a nők száma 27% volt az egyetemen és ez a szám azóta csak növekszik.⁹⁵

4.5.3. Nők a politikában

Egy felmérés szerint a japán nőknek nincs helyük a politikában, és nagyon sokk megkérdezett nő így gondolja. Szerencsére ettől függetlenül, mióta a japán nők megkapták egyenjogúságukat egyre több nő kapcsolódik be a politikába, lát el vezetői szerepet. A parlamentben a női képviselők száma meghaladja a 13%-os arányt.

A női politikusok közül kiemelkedő Koike Juriko aki 1998-ban a pénzügyi bizottság elnöke volt, 2003-ban környezetvédelmi miniszter lett, majd Japán első női védelmi miniszterének is megválasztották.⁹⁶ Vagy Takako Doi aki a szociáldemokrata párt elnöke volt.⁹⁷

4.5.4. Japán nők munkavállalása

Bár a férfiak és a nők egyen jogokat birtokolnak Japánban is, azonban a két nem munkavállalásának szegmensei mégis különböznek. A nőkkel gyakrabban találkozhatunk tipikusan női munkaterületeken. Ilyen például a felszolgálók, bolti eladók, utaskísérők és szállodai alkalmazottak. A japánban nemtől függetlenül ugyan azon beosztásban dolgozó, alkalmazott egyenlő bért kapnak.

A vállalkozások azonban mégsem szívesen alkalmaznak női munkaerőt abból a szempontból, hogy a hagyomány szerint mikor a Japán nő férjhez megy és gyermeket szül otthon kell maradnia. A nők emiatt gyakran nem mennek férjhez, hanem a karrierjük megvalósításába fektetik energiájukat. Ha mégis gyermeket vállalnak, akkor részidős állások vállalásával járul hozzá a család jólétéhez. [Süveges Éva,1999]

⁹⁵ Japán oktatás, http://hu.wikipedia.org/wiki/Jap%C3%A1n_oktat%C3%A1s

⁹⁶ Koike Juriko, http://hu.wikipedia.org/wiki/Koike_Juriko

⁹⁷ Takako Doi, http://en.wikipedia.org/wiki/Takako_Doi

4.5.4.1. Hostessek és Hostok

A nők munkavállalásán belül meg kell említenünk a hostess bárakat. A fiatal lányok ha szépek, csinosak és kedvesek, már meg is nyílik előttük a hostes munka lehetősége. A női bárokban (kyabakura)csak lányok dolgoznak legtöbbször a csapos és maga az üzemeltető is ugyan az. A bárba betévedt férfiakat a lányok kiszolgálják, szórakoztatják. Gyakori vendégek az üzletemberek, kik a munka fáradalmaiból menekülnek a hostess bárókba. A lányok munkakörébe nem tartozik bele, hogy szexuális kapcsolatot is létesítsen a vendéggel, azonban nincs megtiltva. Az ilyen esetekben a lány béréből a főnök pénzt von le, mivel a feladat csak a bárbéli szórakoztatás-, ilyen esetekben a ügyfél álja a jutalékot.

1.6. ábra Hostess klub plakátja

A hostess bárók ellentéte a host bárók, ahol a kiszolgálók fiatal, kedves fiúk, kik a gazdag asszonyokat szórakoztatják. A fiatal fiúk táncolnak, énekelnek és karaokéznak és persze itatják a lányokat. Mindennek egy célja van, hogy az ügyfél beléjük szeressen és visszajövelekor ismét az ő szolgáltatásait kérje. Egy 2006-ban készült dokumentumfilmből a The great happiness space tale of an osaka love thief –ből kiderül, hogy férfi klubokban dolgozók bére sokkal magasabb, (\$20.000-50 000/hónap) míg a hostessek gyakran a megélhetésért dolgoznak.⁹⁸

4.5.5. A nő helyzete a családon belül

A japán társadalom alapegysége a család. A gyerekekbe már az óvodában a közösségi összetartására nevelik. A férj feladata, hogy a munkájával keresett pénzt hazaadja, a nő pedig a gyermekeket neveli. A gyerek a családi vérvonal tovább vivője, az ő biztonságos hátterének megteremtése a legfontosabb, ezért a japán családokban kevés a válás. A nő kezeli a férj hazahozott pénzét, és házastársának csak egy részét

⁹⁸Hostess és Host klubok Japánban - Part I.

<http://japanfenyei.blogspot.hu/2011/11/hostess-es-host-klubok-japanban-part-i.html>

1.3.ábra: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/fandd/2012/09/steinberg.htm>

adja vissza „zsebpénznek”. A pénz maradék részéből élelmiszert vesz, befizeti a számlákat, hiteleket, a gyerekeknek megvásárolja a kellő fogyasztási cikkeket, valamint takarékoskodik nyugdíjas éveire.

Alapjában véve a családot érintő ügyekben tehát a nő szava dönt. Olyan írásokat is olvastam, melyek szerint a japán nők férjük halála után megszabadulván az alávetettség és a kényszeresség alól kivirulnak, új életet kezdenek és utazgatnak. Az asszonyok miután férjük nyugdíjba ment - és otthon marad velük-, terhesnek érzik házastársuk jelenlétét, hiszen eddig csak késő este, hétvégén látták egymást pár órára. A társadalmi alárendeltség jövőképe miatt a mai nők nagy

1.6. ábra Japán család

része a szingli életmódot választja.⁹⁹ Ezt bizonyítja egy felmérés is, mely szerint a Japán lányok 55% nem tervez házasságot kötni.[Hidasi Judit,2003]

⁹⁹ „Kétségtelen, hogy jobb nem nőnek lenni Japánban”,
http://www.ng.hu/Civilizacio/2009/12/Ketsegtelen_hogy_jobb_nem_nonek_lenni_Japanban
1.4. ábra: The Grim Truth About Life As A Japanese Hostess
<http://www.businessinsider.com.au/the-grim-truth-about-life-as-a-japanese-hostess-2012-9>
1.6. ábra: http://www.deviantart.com/morelikethis/artists/25700794?view_mode=2#skins

5. Összegzés

Összegzésként elmondhatjuk a nők helyzete koronként, társadalmakként (azon belül társadalmi rétegekként), kultúrákként, teljesen eltérő. Az eltéréseket a történelem során kialakult szokások, a vallás, az adott társadalom fejlődése nagyban befolyásolták, mely napjainkban is változik, átalakul.

Megállapítható, hogy az egyén jogi, társadalmi helyzete és lehetőségei attól függenek, hogy mely társadalomba, mely kultúrába születik bele, ott mit tanul, mi az elvárt és mi válik az egyén részére belsővé, mi az, amire a közvetlen környezete (család) és az adott társadalom által meghatározott intézményes (iskolai) nevelés-oktatás tanítja.

A népek közti kultúra sokszínűségét és a változatosságát csak csodálni lehet. Ragaszkodás a kialakult szokásokhoz és a tradíciókhoz. Kérdésként merült fel így a dolgozat végén is, hogy a tradíciókhoz és a kialakult szokásokhoz való ragaszkodás, vajon egy másik világ és lehetőségek meg nem ismerésén, vagy tudatlanságon alapul? Hiszen rengeteg nő van ki a beszűkült élettére miatt, csak azért törődik bele sorsába, mert nem tudja, nem látja, mi azaz út melyen el kell hogy induljon a változás felé, saját sorsa érdekében.

Dolgozatomból kitűnik, hogy a felsorolt kultúrákban a női szerep a család köré összpontosul, hogy az otthoni háttér biztosítva legyen a család többi tagja számára. Ezért megállapíthatjuk, hogy mindközül a legfontosabb a nő családban betöltött szerepe, de ne feledjük, hogy e mellett a szigorú társadalmi elvárásoknak is meg kell felelniük.

Dolgozatom olyan megoldatlan problémákra kívánta felhívni a figyelmet, melynek orvoslása az adott társadalom történelmében, vallásában gyökereznek. Mivel ezeket megváltoztatni nincs mód, a kialakult problémák megoldása jelen kor elvárásainak a világ fejlődésének figyelembe vételével oldható meg, mely az adott társadalom kormányaira nem kis feladatot ró.

Fenti kultúrák bemutatásából kitűnik, hogy a társadalmakban és kultúrákban mindenhol nagy szerepet tölt be a nő, szerepük legyen akár alárendelt vagy éppen domináns. De ami a legfontosabb mind egy-egy egyéni sorsot is takar.

Soha ne feledjük, hogy a különböző sorsok és adott helyzetben lévő szerepek, mögött egy individuum, egy személyiség áll, ki lehetőségeinek korlátain belül saját akarattal, viselkedésmóddal, érzésekkel, gondolatokkal, és tervekkel rendelkezik, mely őt egyénivé, és mint egyedi személyt megismételhetlenné teszi.

6. Irodalomjegyzék:

Könyvek:

Dr. Kéri Katalin Érdekességek A nők Történetéből, 1996, IQDEPO kiadó, Pécs,
Endrei Judit: Mindörökké nő, 2003, Endrei Könyvek kiadó, Szentendre
Hidasi Judit: Vissza Japánba, 2003, Terebess Kiadó, Budapest,
Hidasi Judit: Na és, hogy tetszik Japán?, 1999, Terebess Kiadó, Budapest,
Kegyelmes Korán: Fordította: Kiss Halima Zsuzsanna, 2010, Hanif Iszlám Kulturális Alapítvány
Lőrinc László: Életmód Történet I., 1997, AKG kiadó, Budapest
Lőrinc László: Életmód Történet II. , 1999, AKG kiadó, Budapest
Nicholas Bornoff: National Geographic Traveler Japan, 2010, Geographia Kiadó
Ráth-Végh István: Szerelem. Házasság, , 2010, FAPADOSKONYV.HU
Szent Biblia: Fordította: Károli Gáspár, 1985, Egyetemi Nyomda, Budapest,

Tanulmányok:

Balogh Tímea: A nők helyzete az Iszlámban, 2007, Budapest
D. László Ágnes: Az európai nők története, 2010
Horváth Kitti: A japán nők foglalkoztatásának hozzájárulása a Japán gazdaság fejlődéséhez, 2008, Budapest
Sherif Abdel Azim: Nők az Iszlámban Tévhitek és a Valóság
Süveges Éva: Változások a hagyományos Japán értékrendben különös tekintettel a nők helyzetére

7. Mellékletek:

(A mellékelt összes forrás az Adobe Reader 11. 0 verziójával futnak.)

1. Balogh Tímea: A nők helyzete az Iszlámban, 2007, Budapest
A tanulmány beszámol, a feleség jogairól, kötelezettségeiről, a válás folyamatáról,bemutatja az anya gyermek kapcsolatot.
2. D. László Ágnes: Az európai nők története, 2010
A tanulmány a nők fejlődésének korszakait mutatja be egészen az őskortól.
3. Dr. Kéri Katalin érdekességek a nők történetéből, 1196,iqdepo kiadó,Pécs
Az író A reneszánsz kortól mutatja be a nők történetéből fennmaradt furcsaságokat. Beszél a Francia nőkről, az emancipált nőkről, és szemelvényeken keresztül mutatja be a külföldiek véleményét a magyar asszonyokról,lányokról.
4. Hidasi Judit: Na és, hogy tetszik Japán?, 1999,Terebess Kiadó, Budapest,
A mű főleg a Japánok észjárását igyekszik bemutatni a tanulásról, az oktatásról, a japánok külföldiekkel szemben támasztott elméleteivel.
5. Hidasi Judit: Vissza Japánba, 2003, Terebess Kiadó, Budapest,
Az író nő visszatér japánba. és a tapasztalt változásokat írja le. Kitér a család és az oktatásban bekövetkezett változásokra.
6. Horváth Kitti: A japán nők foglalkoztatásának hozzájárulása a Japán gazdaság fejlődéséhez, 2008, Budapest
A dolgozat először letisztázza, hogy a nőnek a Japán társadalmon belül milyen feladatokat kell ellátnia(család,anya). Ezt követően rátér az oktatásra, a foglalkozásra, a gazdasági helyzetre, és bemutatja a munkaerőpiacot is.
7. Kegyelmes Korán: Fordította: Kiss Halima Zsuzsanna, 2010, Hanif Iszlám Kulturális Alapítvány

8. Sherif Abdel Azim: Nők az Iszlámban Tévhitek és a Valóság

A szerző bemutatja a nők helyzetét a Iszlám vallásban. Kitér az örökösödés kérdésére, a házasságra, a tanúskodásra, a nők oktatására is.

9. Süveges Éva: Változások a hagyományos Japán értékrendben különös tekintettel a nők helyzetére

Az író a nők helyzetében végbement változásokat mutatja. Pontos leírást ad a nők helyzetéről, házasságról, válásról, munkavállalásukról, bérezésükről.